

Bijlagen

| | | | | | |
|----------|---|------------|-------------|--|------------|
| 1 | Lijst grammaticale termen en voorbeelden | 154 | 4.5 | Substantieven | 167 |
| | | | 4.5.1 | Pluralis van substantieven: vorm | 167 |
| | | | 4.5.2 | Pluralis van substantieven: spelling | 167 |
| | | | 4.5.3 | Onregelmatige pluralis of geen pluralis | 167 |
| | | | 4.5.4 | Diminutief | 167 |
| 2 | Klanken, spelling en uitspraak | 155 | 4.6 | Artikelen | 167 |
| 2.1 | Alfabet | 155 | 4.6.1 | Definiet en indefiniet | 167 |
| 2.2 | Uitspraak | 155 | 4.6.2 | <i>De</i> of <i>het</i> | 168 |
| 2.2.1 | Uitspraak speciale lettercombinaties | 155 | 4.7 | Demonstratief pronomen | 168 |
| 2.2.2 | Uitspraak vocalen | 155 | 4.8 | Overzicht consequenties <i>de/het</i> | 168 |
| 2.3 | Syllaben | 156 | 4.9 | Adjectieven, comparatieven, superlatieven | 169 |
| 2.4 | Spelling | 156 | 4.9.1 | Adjectief, comparatief, superlatief | 169 |
| 2.5 | Woordaccent en zinsaccent | 156 | 4.9.2 | De plaats en de vorm van het adjectief | 169 |
| 2.6 | Leestekens | 156 | 4.9.3 | lets, niets, wat ... + adjectief + -s | 170 |
| 3 | Getallen | 157 | 4.10 | Negatie | 170 |
| 3.1 | Hoofdtelwoorden | 157 | 4.11 | Er, daar | 170 |
| 3.2 | Rangtelwoorden | 157 | 5 | Taalsituaties: de grammatica gebruiken | 171 |
| 3.3 | Getallen gebruiken | 157 | 5.1 | Praten over heden, toekomst en verleden | 171 |
| 4 | Grammatica | 158 | 5.2 | Praten over de tijd en het weer: Het is ... | 171 |
| 4.1 | Pronomina en verwijswwoorden | 158 | 5.3 | Iemand voorstellen: Dit is ... | 171 |
| 4.1.1 | Pronomina: subject, possessief pronomen, object en reflexief pronomen | 158 | 5.4 | Advies, belofte, instructie, voorstel en waarschijnlijkheid | 172 |
| 4.1.2 | Verwijswoorden voor dingen | 158 | 5.4.1 | Advies, belofte, instructie, voorstel en waarschijnlijkheid – Algemeen | 172 |
| 4.1.3 | Verwijzen naar een woord of zin met <i>dat</i> | 158 | 5.4.2 | Instructie voor de positie van personen en dingen | 172 |
| 4.1.4 | Verwijswoorden in andere situaties | 158 | 5.5 | Gedachte, mening, voorkeur en wens | 172 |
| 4.2 | Verba (regelmatig) | 159 | 5.6 | Een vergelijking maken | 173 |
| 4.2.1 | Presens | 159 | 5.6.1 | Algemeen | 173 |
| 4.2.2 | Imperatief | 159 | 5.6.2 | Andere manieren om te vergelijken | 173 |
| 4.2.3 | Perfectum | 159 | 5.7 | Een vraag / instructie vriendelijker maken | 173 |
| 4.2.4 | Imperfectum | 160 | 5.7.1 | Een vraag / verzoek vriendelijker maken | 173 |
| 4.2.5 | Passivum | 161 | 5.7.2 | Een instructie vriendelijker maken | 174 |
| 4.2.5.1 | Passivum presens | 161 | 5.8 | Oorzaak en gevolg | 174 |
| 4.3 | Verba (onregelmatig en speciaal) | 161 | 5.9 | Geruchten en feiten | 174 |
| 4.3.1 | Frequente onregelmatige verba | 161 | 5.10 | Volgorde van gebeurtenissen | 175 |
| 4.3.2 | Modale hulpverba | 162 | 5.11 | Een e-mail schrijven | 175 |
| 4.3.3 | Separabele verba | 162 | 6 | Alfabetische lijsten | 176 |
| 4.3.4 | Reflexieve verba | 163 | 6.1 | Onregelmatige verba | 176 |
| 4.4 | Woordvolgorde | 163 | 6.2 | Separabele verba | 179 |
| 4.4.1 | Imperatief | 163 | 6.3 | Reflexieve verba | 181 |
| 4.4.2 | Hoofdzin | 164 | 6.4 | Verba met vaste prepositie en vaste combinaties | 181 |
| 4.4.3 | Hoofdzin met inversie | 164 | 6.5 | Preposities | 184 |
| 4.4.4 | Vraagzin zonder interrogatief pronomen | 164 | 7 | Woordenlijst per hoofdstuk | 188 |
| 4.4.5 | Vraagzin met interrogatief pronomen | 164 | | | |
| 4.4.6 | Hoofdzin + hoofdzin | 165 | | | |
| 4.4.7 | Hoofdzin + bijzin | 165 | | | |
| 4.4.8 | Bijzin + hoofdzin | 166 | | | |
| 4.4.9 | De directe en de indirecte rede | 166 | | | |
| 4.4.10 | De relatieve bijzin | 166 | | | |

1 Lijst met grammaticale termen en voorbeelden

| Latijnse term | Nederlandse term | voorbeeld |
|---|---|--|
| adjectief | bijvoeglijk naamwoord | Ik heb een grote familie. Ik koop een leuk boek. |
| adverbium | bijwoord | Hoe lang woon je hier al? Je schrijft mooi . |
| artikel | lidwoord | De man en het kind wonen in een stad. De woorden zijn nieuw. |
| comparatief | vergroten trap | Mijn huis is groot, maar uw huis is groter . |
| conjunctie | voegwoord | Ik eet een appel, want ik heb honger. |
| consonant | medeklinker | b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z |
| definitief artikel | bepaald lidwoord | De vrouw en het kind wonen in Nederland. |
| demonstratief pronomen | aanwijzend voornaamwoord | Deze man is groot, maar die man is klein. Dit huis is oud en dat huis is nieuw. |
| diminutief | verkleinwoord | Ik drink een kopje koffie. |
| hulpverbum | hulpwerkwoord | Ze heeft een e-mail gekregen. Hij is van zijn fiets gevallen. |
| imperatief | gebiedende wijs | Lees de tekst. |
| imperfectum | onvoltooid verleden tijd | Ik woonde vroeger in een klein huis. |
| indefinitief artikel | onbepaald lidwoord | Ik volg een cursus Nederlands. |
| infinitief | hele werkwoord | Ik ga vandaag studeren . |
| interrogatief pronomen | vraagwoord | Wat is je naam? Waar woon je? |
| modaal hulpverbum | modaal hulpwerkwoord | Hij wil in Nederland werken, maar hij moet eerst Nederlands leren. |
| negatie | ontkenning | Nee, ik kom niet uit Nederland en ik spreek geen Nederlands. |
| object (direct) | lijdend voorwerp | Hij heeft een fiets . |
| object (indirect) | meewerkend voorwerp | Ik geef hem een cadeau. |
| passivum | passief | Het kruispunt wordt opnieuw ingericht . |
| participium | voltooid deelwoord | Ik heb een e-mail gestuurd . |
| perfectum | voltooid tegenwoordige tijd | Ik heb een e-mail gestuurd . Hij is naar huis gegaan . |
| pluralis | meervoud | het boek – de boeken |
| possessief pronomen | bezittelijk voornaamwoord | Wat is jouw naam? Mijn naam is Henk. |
| prefix | voorvoegsel | Kunt u het geld over maken? |
| prepositie | voorzetsel | Ik kom uit Syrië. Ik woon nu in Nederland. |
| presens | onvoltooid tegenwoordige tijd | Ik volg een cursus. |
| pronomen personale – subject – object (direct) – object (indirect) | persoonlijk voornaamwoord – onderwerp – lijdend voorwerp – meewerkend voorwerp | Ze spreken Nederlands. Hij spreekt Spaans. Ik ken hen goed. Ik ken hem goed. Ik geef hun een boek. Ik geef hem een boek. |
| reflexief pronomen | wederkerend voornaamwoord | Hij schaamt zich voor zijn fout. Ik voel me niet lekker. |
| reflexief verbum | wederkerend werkwoord | De cursisten moeten zich melden . |
| relatief pronomen | betrekkelijk voornaamwoord | De man die ik begroet is mijn docent. Het eiland dat ik bezoek heet Bonaire. |
| relatieve bijzin | betrekkelijke bijzin | De man die ik begroet is mijn docent. Het eiland dat ik bezoek heet Bonaire. |
| singularis | enkelvoud | het boek – de boeken |
| separabel verbum | scheidbaar werkwoord | Ik vul het formulier in . (invullen) |
| subject | onderwerp | De stad is oud. Hij woont in België. |
| substantief | zelfstandig naamwoord | De cursus duurt zes weken . Ze spreekt drie talen . |
| syllabe | lettergreep | Wij wo-nen in Ne-der-land . |
| superlatief | overtreffende trap | Mijn huis is groot, jouw huis is groter, maar haar huis is het grootst . |
| verbum | werkwoord | Je spreekt al goed Nederlands. Ik moet nog veel studeren . Ik heb huiswerk gemaakt . |
| verbum finitum | persoonsvorm | Ik ga vandaag studeren. Hij heeft een zus. Ze is naar huis gegaan. |
| vocaal | klinker | a, e, i, o, u, y |

2 Klanken, spelling en uitspraak

2.1 Alfabet

A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z
 a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z

- vocalen: a, e, i, o, u, y
- consonanten: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z
- dubbele vocalen: aa, ee, oo, uu
- tweetekensklanken: au/ou, ei/ij, eu, ie, oe, ui

Notatie in dit boek:

a = de letter a
 |a| = de klank a
 |ə| = de klank sjwa
 |ŋ| = de klank ng

2.2 Uitspraak

2.2.1 Uitspraak speciale lettercombinaties

| schrift | uitspraak | voorbeeld |
|---------|-----------|----------------------|
| ch | g | dicht, school |
| ng | ŋ | ding, dingen |
| nk | ŋk | denk, denken |
| th- | t | thee |
| -ig | əg | jarig, nodig |
| -isch | ies | fantastisch |
| -lijk | ək | duidelijk, eindelijk |
| -tie | tsie | vakantie |

2.2.2 Uitspraak vocalen

| spelling | uitspraakregel | uitspraak | voorbeelden |
|-----------------------|--|---|--|
| dubbele vocalen | De uitspraak van de dubbele vocalen is altijd lang. | aa = altijd aa ee = altijd ee oo = altijd oo uu = altijd uu | maand, maanden nee, meeste woon, woorden uur, zuurder |
| enkele vocalen | Staat de vocaal aan het einde van de syllabe? Dan is de vocaal lang. | a = aa i = ie o = oo u = uu | praten (pra-ten) kilo (ki-lo) kopen (ko-pen) uren (u-ren) |
| | Staat de vocaal <u>niet</u> aan het einde van de syllabe? Dan is de vocaal kort. | a = a i = i o = o u = u | mannen (man-nen) binnen (bin-nen) kopje (kop-je) bussen (bus-sen) |
| speciaal: de letter e | De letter e kun je op drie manieren uitspreken. | e = ee | bezig, schema |
| | | e = è | denk, en, met, wel |
| | | e = ə | je, de, we |
| | | <i>Alleen als de klemtoon niet op de syllabe valt!</i> | be- bedrag ge- gewicht ver- verhuisd -e warme -el tafel -em adem -en keuken -er vader -je kopje |

2.3 Syllaben

Zo splits je de woorden correct in syllaben:

- Groep 1: tussen een tweetekensklank en één consonant: *kij-ken, zoe-ken, slui-ten, boe-ken*
- Groep 2: tussen twee verschillende consonanten: *wer-ken, fiet-sen, maan-den, kop-je, luis-ter*
- Groep 3: tussen twee identieke consonanten: *spel-len, zwem-men, zeg-gen, man-nen, zus-sen*
- Groep 4: tussen één vocaal + één consonant: *wo-nen, ma-ken, le-zen, u-ren, de-len*

2.4 Spelling

- Een woord moet in alle vormen hetzelfde klinken.
- Soms moet je de spelling veranderen om dezelfde klank te houden.
- Er staat nooit 2x dezelfde letter aan het einde van een syllabe (uitzondering *ee*: mee, twee).
- Er staat nooit een *v* of *z* aan het einde van een syllabe of woord.

Verander je de vorm van het woord, bijvoorbeeld van singularis naar pluralis?

Controleer dan altijd de uitspraak en de spelling.

→ Zie ook: 4.2.1 *Presens*

4.5.2 *Pluralis van substantieven: spelling.*

| | 2 vocalen + 1 consonant → 1 vocaal + 1 consonant | | | 1 vocaal + 1 consonant → 1 vocaal + 2 consonanten | | |
|---|--|--------------|---------------|---|----------------|---------------|
| | substantief | verbum | adjectief | substantief | verbum | adjectief |
| a | taal – talen | maak – maken | laag – lage | man – mannen | val – vallen | plat – platte |
| e | week – weken | weet – weten | heel – hele | les – lessen | zeg – zeggen | snel – snelle |
| i | – | – | – | zin – zinnen | wil – willen | dik – dikke |
| o | school – scholen | woon – wonen | groot – grote | rol – rollen | stop – stoppen | vol – volle |
| u | uur – uren | duur – duren | zuur – zure | bus – bussen | vul – vullen | dun – dunne |

2.5 Woordaccent en zinsaccent

- Het **woordaccent** (= de klemtoon) is het accent in een woord. De klemtoon valt op één syllabe in het woord. De klemtoon ligt per woord vast. Je kunt dus niet zelf kiezen. De klemtoon kan op elke syllabe vallen. Op de *sjwa* valt nooit de klemtoon.
Bijvoorbeeld: *Nederland, vergadering, instituut, introduceren*

- Het **zinsaccent** is het accent in een zin. De spreker kiest zelf het accent in de zin.

Bijvoorbeeld: *Ik woon al tien jaar in Nederland.*

Je moet eerst lezen.

Ik woon al tien jaar in Nederland.

Je moet eerst lezen.

2.6 Leestekens

- , komma
- . punt
- ! uitroepteken
- ? vraagteken
- H/h HOOFDLETTER/kleine letter
- ë e met trema = bij deze e begint een nieuwe syllabe
- ï i met trema = bij de i begint een nieuwe syllabe

3 Getallen

3.1 Hoofdtelwoorden

| | | | | | | | | | |
|-----------|-------|-----------|-----------|-----------|----------------|-----------|----------|--------------|-------------|
| 0 | nul | | | | | | | | |
| 1 | één | 11 | elf | 21 | éénentwintig | 30 | dertig | 100 | honderd |
| 2 | twee | 12 | twaalf | 22 | tweeëntwintig | 40 | veertig | 200 | tweehonderd |
| 3 | drie | 13 | dertien | 23 | drieëntwintig | 50 | vijftig | 300 | driehonderd |
| 4 | vier | 14 | veertien | 24 | vierentwintig | 60 | zestig | | |
| 5 | vijf | 15 | vijftien | 25 | vijfentwintig | 70 | zeventig | 1.000 | duizend |
| 6 | zes | 16 | zestien | 26 | zesentwintig | 80 | tachtig | 2.000 | tweeduizend |
| 7 | zeven | 17 | zeventien | 27 | zevenentwintig | 90 | negentig | 3.000 | drieduizend |
| 8 | acht | 18 | achttien | 28 | achtentwintig | | | | |
| 9 | negen | 19 | negentien | 29 | negenentwintig | | | | |
| 10 | tien | 20 | twintig | | | | | | |

3.2 Rangtelwoorden

| | | | | | |
|-----------------------|---------|-----------------------|-------------|------------------------|-------------|
| 1^e | eerste | 11^e | elfde | 30^e | dertigste |
| 2^e | tweede | 12^e | twaalfde | 40^e | veertigste |
| 3^e | derde | 13^e | dertiende | 50^e | vijftigste |
| 4^e | vierde | 14^e | veertiende | 60^e | zestigste |
| 5^e | vijfde | 15^e | vijftiende | 70^e | zeventigste |
| 6^e | zesde | 16^e | zestiende | 80^e | tachtigste |
| 7^e | zevende | 17^e | zeventiende | 90^e | negentigste |
| 8^e | achtste | 18^e | achttiende | 100^e | honderdste |
| 9^e | negende | 19^e | negentiende | | |
| 10^e | tiende | 20^e | twintigste | | |

3.3 Getallen gebruiken

| | schrift | uitspraak | |
|-------------------|--------------------------------------|--|--|
| jaartallen | 1996 2004 | 19-96 2000-4 | negentien-zesennegentig tweeduizend-vier |
| data | 23-3-1987 1-2-2020 1 juli 1998 | 23 maart 19-87 1 februari 2000-20 1 juli 19-98 | drieëntwintig maart negentienzevenentachtig één februari tweeduizendtwintig één juli negentienachtennegentig |
| prijzen | € 2,95 € 100,- | 2 (euro) 95 100 euro | twee (euro) vijfennegentig honderd euro |

4 Grammatica

4.1 Pronomina en verwijswwoorden

4.1.1 Pronomina: subject, possessief pronomen, object en reflexief pronomen

| | subject | | | possessief pronomen | | object | | | reflexief pronomen |
|-------------------|----------|-------|-----------|---------------------|-------|------------|-------|-----------|--------------------|
| | neutraal | focus | informeel | neutraal | focus | neutraal | focus | informeel | |
| singularis | ik | - | - | mijn | - | me | mij | - | me |
| | je | jij | - | je | jouw | je | jou | - | je |
| | u | - | - | uw | - | u | - | - | zich |
| | hij | - | die | zijn | - | hem | - | die | zich |
| | ze | zij | die | haar | - | haar | - | die | zich |
| | het | - | - | - | - | het | - | - | zich |
| pluralis | we | wij | - | ons, onze * | - | ons | - | - | ons |
| | jullie | - | - | jullie | - | jullie | - | - | je |
| | ze | zij | die | hun | - | hen/hun/ze | - | die | zich |

* **ons**: bij het-woorden singularis; **onze**: bij de-woorden singularis en bij alle substantieven in de pluralis.

4.1.2 Verwijswwoorden voor dingen

| | | subject | | object | |
|-------------------|-----------|----------|-------|----------|-------|
| | | neutraal | focus | neutraal | focus |
| singularis | de-woord | hij | die | hem | die |
| | het-woord | het | dat | het | dat |
| pluralis | | ze | die | ze | die |

4.1.3. Verwijzen naar een woord of zin met *dat*

■ Met *dat* kun je verwijzen naar (de boodschap van) een hele zin.

Hebt u de computer uitgezet?

*Ja, **dat** heb ik gedaan.*

■ Met *dat* kun je ook verwijzen naar een woord.

singularis: *Wat is een vinkje?*

Dat woord is al genoemd.

Dat is een tekeningje.

pluralis: *Wat zijn vinkjes?*

Dat zijn tekeningjes.

■ *Dat* kan een subject zijn, net als *het*.

singularis: *Wat is **dat** ding?*

Dat heeft meer nadruk dan *het*.

Dat is een draadloze muis.

pluralis: *Wie zijn **die** mensen?*

Dat zijn mijn collega's.

Let op!

■ Is *dat* een grammaticaal object?

Dan staat *dat* meestal vooraan in de zin:

Dat weet ik niet. (Liever niet: Ik weet **dat** niet.)

■ Is *het* een grammaticaal object?

Dan staat *het* altijd achter het verbum:

Ik weet **het** niet. (Fout: ~~Het~~ weet ik niet.)

4.1.4 Verwijswwoorden in andere situaties

■ Tijd dan Het spreekuur begint om twee uur. U mag **dan** langskomen zonder afspraak.

4.2 Verba (regelmatig)

4.2.1 Presens

| | | | |
|-------------------|-------------------|------------------------------|-----------------|
| infinitief | | | werken |
| stam | | | werk |
| presens | singularis | ik | werk |
| | | je/jij u hij ze/zij | werkt (werk je) |
| pluralis | | we / wij jullie ze/zij | werken |

Spelling van de verba:

| | | vocaal in stam | | laatste letter stam | | | |
|-------------------|------------------------------|------------------|--------------------|---------------------|---------------------|--------------------------|--------------------|
| | | korte vocaal | lange vocaal | -d | -t | -v → -f | -z → -s |
| infinitief | | zeggen | wonen | vinden | praten | schrijven | kiezen |
| stam | | zeg | woon | vind | praat | schrijv | kiez |
| singularis | ik | zeg | woon | vind | praat | schrijf | kies |
| | je/jij u hij ze/zij | zegt (zeg je) | woont (woon je) | vindt (vind je) | praat (praat je) | schrijft (schrijf je) | kiest (kies je) |
| pluralis | we/wij jullie ze/zij | zeggen | wonen | vinden | praten | schrijven | kiezen |

→ Zie ook: 2.4 Spelling

4.2.2 Imperatief

| | voorbeelden | vorm verbum | woordvolgorde |
|------------------|---|--------------------------------------|-------------------|
| informeel | Pak het boek. Ga maar zitten. | hetzelfde als ik-vorm presens | verbum – rest |
| formeel | Doet u uw mond maar eens even open. Gaat u zitten. | hetzelfde als u-vorm presens | verbum – u – rest |

4.2.3 Perfectum

Het perfectum = een persoonsvorm van *hebben* of *zijn* + een participium.

*Bijvoorbeeld: ik heb gewoond
hij heeft gemaakt
jullie hebben gekookt
we zijn vergeten*

Participium

Elk verbum heeft één participium. Er zijn regelmatige en onregelmatige participia.

| | voorbeelden | regel |
|---------------------|--------------------|--------------------|
| regelmatig | gewoond, gemaakt | ge + ik-vorm + d/t |
| onregelmatig | gebracht, vergeten | - |

De keuze voor **d** of **t** hangt af van de laatste letter van de stam:

| | de stam eindigt op: | dan eindigt het participium op: | voorbeelden | | | |
|--------------------|--------------------------|---------------------------------|-------------|---------|---------|-------------|
| | | | infinitief | stam | ik-vorm | participium |
| d of t? | x, s, f, t, k, ch of p * | -t | werken | werk | werk | gewerkt |
| | een andere letter | -d | wonen | woon | woon | gewoond |
| Let op bij: | -v | -fd | leven | leev | leef | geleefd |
| | -z | -sd | verhuizen | verhuiz | verhuis | verhuisd |

* Hulpmiddel: eX SoFT KeTCHuP

Bepaalde verba krijgen geen (extra) *ge-* in het participium.

| | de stam begint met: | dan krijgt het participium: | voorbeelden | |
|-------------|---------------------------------------|-----------------------------|---|---|
| | | | infinitief | participium |
| ge-? | be-, er-, ge-, her-, ont-, of ver- | geen (extra) <i>ge-</i> | bedoelen gebruiken ontmoeten vertellen | bedoeld gebruikt ontmoet verteld |
| | anders | wel <i>ge-</i> | maken | gemaakt |

Hulpverbum: *hebben* of *zijn*?

- Bij elk verbum staat vast wat het hulpverbum is (*hebben* of *zijn*). Je mag niet zelf kiezen.
 - Bij de meeste verba is het hulpverbum in het perfectum *hebben*.
Bijvoorbeeld: *De Nederlanders hebben zich aan de richtlijn gehouden.*
 - Bij sommige verba is het hulpverbum in het perfectum *zijn*.
Bijvoorbeeld bij deze verba: *groeien, krimpen, stijgen, dalen, toenemen, afnemen.*
Bijvoorbeeld: *Het kind is gegroeid.*
- Ook bij sommige andere verba is het hulpverbum in het perfectum *zijn*. Die verba leer je later.

Weet weet je niet welk hulpverbum je moet gebruiken?
Kijk dan op woordenlijst.org of in een woordenboek.

→ Zie ook de lijst met onregelmatige verba op p. 176-178.

4.2.4 Imperfectum

Er zijn regelmatige en onregelmatige vormen van het imperfectum. Het regelmatige imperfectum maak je zo:

| infinitief | stam + en | wonen | werken |
|------------------------|------------------|---------|---------|
| imperfectum singularis | stam + -de/-te | woonde | werkte |
| imperfectum pluralis | stam + -den/-ten | woonden | werkten |

De keuze voor **-de(n)** of **-te(n)** hangt af van de laatste letter van de stam:

| | de stam eindigt op: | het imperfectum krijgt: | voorbeelden | |
|--------------------|--------------------------|-------------------------|-------------|--------------|
| | | | infinitief | imperfectum |
| d of t? | x, s, f, t, k, ch of p * | t | werken | werkte(n) |
| | een andere letter | d | leren | leerde(n) |
| Let op bij: | -d | dd | landen | landde(n) |
| | -t | tt | sporten | sportte(n) |
| | -v | fd | leven | leefde(n) |
| | -z | sd | verhuizen | verhuisde(n) |

* Hulpmiddel: eX SoFT KeTCHuP

4.2.5 Passivum

Je gebruikt het passivum als je niet weet of als het niet zo belangrijk is wie de actie uitvoert.

4.2.5.1 Passivum presens

In zinnen met een passivum presens staan in ieder geval twee verba.

Verbum 1 is het hulpverbum **worden**.

Verbum 2 is een **participium**.

Bijvoorbeeld: De riolering van het kruispunt Leusderweg-Daltonstraat wordt vernieuwd.

Het kruispunt wordt ook opnieuw ingericht.

Alle fietsers worden omgeleid.

Als je een passivum gebruikt, kun je vaak de vraag stellen: *Wat wordt/worden + participium?* of

Wie wordt/worden + participium?

| zin: | vraag: Wat wordt/worden + participium? Wie wordt/worden + participium? | antwoord: |
|--|--|-------------------|
| Het kruispunt wordt ook opnieuw ingericht. | Wat wordt ingericht? | het kruispunt |
| Alle fietsers worden omgeleid. | Wie worden omgeleid? | alle fietsers |
| Er wordt een omleidingsweg ingesteld. | Wat wordt ingesteld? | een omleidingsweg |

Als je antwoord begint met een indefiniet artikel dan moet je in de zin *er* gebruiken.

4.3 Verba (onregelmatig en speciaal)

4.3.1 Frequente onregelmatige verba

| infinitief | | hebben | zijn | komen | gaan | doen |
|--------------------|------------|---------------|---------------|---------------|--------------|---------------|
| imperatief | | heb | wees** | kom | ga | doe |
| presens | ik | heb | ben | kom | ga | doe |
| | je / jij | hebt (heb je) | bent (ben je) | komt (kom je) | gaat (ga je) | doet (doe je) |
| | u | hebt / heeft* | bent | komt | gaat | doet |
| | hij | heeft | is | komt | gaat | doet |
| | ze / zij | heeft | is | komt | gaat | doet |
| | het | heeft | is | komt | gaat | doet |
| | we / wij | hebben | zijn | komen | gaan | doen |
| | jullie | hebben | zijn | komen | gaan | doen |
| | ze / zij | hebben | zijn | komen | gaan | doen |
| imperfectum | singularis | had | was | kwam | ging | deed |
| | pluralis | hadden | waren | kwamen | gingen | deden |
| perfectum | | heb gehad | ben geweest | ben gekomen | ben gegaan | heb gedaan |
| | | hebt gehad | bent geweest | bent gekomen | bent gegaan | hebt gedaan |
| | | heeft gehad | is geweest | is gekomen | is gegaan | heeft gedaan |
| | | hebben gehad | zijn geweest | zijn gekomen | zijn gegaan | hebben gedaan |

* Beide vormen zijn correct.

** De officiële imperatief van zijn is *wees*. In de spreektaal hoor je steeds vaker *ben*.

→ Zie ook de lijst met onregelmatige verba op p. 179-181.

4.3.2 Modale hulpverba

| infinitief | | kunnen | willen | zullen | moeten | mogen | |
|-------------|------------------------|--------------------------------|-------------------------------|-------------------------|-------------------------------|-------------------|-----------------|
| presens | singularis | ik | kan | wil | zal | moet (moet je) | mag (mag je) |
| | | je / jij | kan / kunt* (kan / kun je) | wil / wilt* (wil je) | zal / zult* (zal / zul je) | | |
| | | u | kunt | wilt | zult | | |
| | hij ze / zij het | kan | wil | zal | | | |
| | pluralis | we / wij jullie ze / zij | kunnen | willen | zullen | moeten | mogen |
| imperfectum | singularis | kon | wilde | zou | moest | mocht | |
| | pluralis | konden | wilden | zouden | moesten | mochten | |
| perfectum | hebben + | | gekund | gewild | - | gemoeten | gemogen |

* Beide vormen zijn correct.

→ Voor zou/zouden, zie ook: 5.7.1 Een vraag of verzoek vriendelijker maken en 5.9 Geruchten en feiten.

4.3.3 Separabele verba

Separabele verba zijn verba met twee delen: **een prefix** en een **basisverbum**.

| separabel verbum | prefix | basisverbum |
|------------------|--------|-------------|
| afrekenen | af | rekenen |
| invullen | in | vullen |
| rondkijken | rond | kijken |

Het **basisverbum** moet je op dezelfde manier vervoegen als andere verba.

Het **prefix** moet je soms los schrijven en soms aan het basisverbum vast.

Staat het prefix los? Dan staat het prefix aan het einde van de zin.

Het separabele verbum in hoofdzinnen:

| | | | |
|--------------------|-------------------------|----------------------------|-----------------------------------|
| infinitief | | invullen | overmaken |
| imperatief | | vul ... in | maak ... over |
| presens | ik | vul ...in | maak ... over |
| | je, u, hij, ze, het | vult ... in (vul je ...in) | maakt ... over (maak je ... over) |
| | we, jullie, ze | vullen ... in | maken ... over |
| imperfectum | ik, je, u, hij, ze, het | vulde ... in | maakte ... over |
| | we, jullie, ze | vulden ... in | maakten ... over |
| perfectum | | hebben ingevuld | hebben overgemaakt |

Het separabele verbum in bijzinnen:

| | | |
|--------------------|--------------------------|----------------------------|
| infinitief | dat ik ... moet invullen | dat ik ... moet overmaken |
| presens | dat ik ... invul | dat ik ... overmaak |
| imperfectum | dat ik ... invulde | dat ik ... overmaakte |
| perfectum | dat ik ... heb ingevuld | dat ik ... heb overgemaakt |

→ Zie ook de lijst met separabele verba op p. 179-181.

4.3.4 Reflexieve verba

Reflexieve verba zijn verba met een reflexief pronomen (zie ook de lijst met reflexieve pronomina op p. 158). Het reflexief pronomen bij de infinitief is *zich*.

Sommige verba hebben altijd een reflexief pronomen. Zonder een reflexief pronomen is de zin fout.

Bijvoorbeeld: ■ zich vergissen Ik vergis me niet vaak.
 ■ zich schamen Hij schaamt zich voor zijn fout.

Andere verba kun je met of zonder reflexief pronomen gebruiken. De betekenis van de zin is dan anders.

Bijvoorbeeld: ■ zich wassen Ik was me elke ochtend.
 ■ wassen De moeder wast de baby.
 ■ zich voelen Hij voelt zich gespannen.
 ■ voelen Ik voel de kou van het ijsje.

Het reflexief verbum in hoofdzinnen:

| infinitief | | zich vergissen | zich schamen |
|-------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|
| imperatief | | Vergis je niet. | Schaam je. |
| presens | ik | Ik vergis me niet vaak. | Ik schaam me voor de fout. |
| | je, u, hij, ze, het | Je vergist je niet vaak. | Je schaamt je voor de fout. |
| | we, jullie, ze | Jullie vergissen je niet vaak. | Jullie schamen je voor de fout. |
| imperfectum | ik, je, u, hij, ze, het | Ik vergiste me niet vaak. | Ik schaamde me voor de fout. |
| | we, jullie, ze | Jullie vergisten je niet vaak. | Jullie schaamden je voor de fout. |
| perfectum | | Ik heb me niet vaak vergist. | Ik heb me voor de fout geschaamd. |

Het reflexief verbum in bijzinnen:

| | | |
|-------------|--------------------------------------|---|
| presens | ... dat ik me niet vaak vergis. | ... dat ik me voor de fout schaam. |
| imperfectum | ... dat ik me niet vaak vergiste. | ... dat ik me voor de fout schaamde. |
| perfectum | ... dat ik me niet vaak heb vergist. | ... dat ik me voor de fout heb geschaamd. |

→ Zie ook de lijst met reflexieve verba op p. 181.

4.4 Woordvolgorde

Termen: 1^e verbum = persoonsvorm (verbum finitum)

2^e verbum = infinitief of participium

4.4.1 Imperatief

| hoofdzin | | subject | 1 ^e verbum | rest | | 2 ^e verbum/prefix | . |
|--------------|---|---------|-----------------------|--------|---------------|------------------------------|---|
| met 1 verbum | – | – | Ga | daar | naar rechts | – | . |
| | – | – | Kijk | altijd | goed | uit | ! |
| | – | – | Luister | altijd | naar de audio | – | . |
| met 2 verba | – | – | Ga | nu | de oefening | maken | . |
| | – | – | Ga | snel | de deur | opendoen | . |

4.4.2 Hoofdzin

| hoofdzin | | subject | 1 ^e verbum | rest | 2 ^e verbum | . |
|--------------|---|-------------|-----------------------|-------------|-----------------------|---|
| met 1 verbum | – | Ik | kom | uit Turkije | – | . |
| | – | Mijn nummer | is | 06-62621313 | – | . |
| | – | Ik | woon | op nummer 6 | – | . |
| met 2 verba | – | Mijn man | gaat | morgen | zwemmen | . |
| | – | We | willen | een feestje | geven | . |
| | – | Ze | heeft | een biertje | gedronken | . |

4.4.3 Hoofdzin met inversie

Staat op de 1^e positie in de zin een adverbium of woord van plaats of van tijd of een ander woord?
Dan wisselen het subject en het 1^e verbum van plaats. Dit heet inversie.

| hoofdzin | * | 1 ^e verbum | subject | rest | 2 ^e verbum | . |
|--------------|-------------|-----------------------|-----------|--------------|-----------------------|---|
| met 1 verbum | Misschien | kom | ik | ook | – | . |
| | Maandag | heb | ik | wel tijd | – | . |
| | Daarna | ga | ik | naar huis | – | . |
| met 2 verba | Misschien | gaat | mijn zus | volgend jaar | trouwen | . |
| | Dinsdag | moet | mijn zoon | examen | doen | . |
| | Volgens mij | heb | je | te veel | gedronken | . |

* Er kunnen veel woorden op de 1^e plaats in de zin staan. Bijvoorbeeld:

- frequentiewoorden: soms, vaak, meestal (Let op: *nooit* en *altijd* staan niet vaak op de 1^e plaats in de zin.)
- sequentiewoorden: eerst, dan, daarna, vervolgens, ten slotte
- de dagen van de week: maandag, dinsdag, etc.
- de dagdelen: 's ochtends, vanochtend, etc.
- om + de tijd: om drie uur, om half vier, etc.
- op + de dag/datum: op 3 juli, op maandag, etc.
- in + de plaats/het land: in Amsterdam, in Nederland, etc.
- andere woorden: bij mooi weer, daar, hier, hopelijk, misschien, straks, volgens mij, etc.

4.4.4 Vraagzin zonder interrogatief pronomen

| ja-nee-vraag | | 1 ^e verbum | subject | rest | 2 ^e verbum | ? |
|--------------|---|-----------------------|---------|------------------|-----------------------|---|
| met 1 verbum | – | Heb | je | broers of zussen | | ? |
| | – | Woont | u | ook in Nederland | | ? |
| | – | Spreken | jullie | nog meer talen | | ? |
| met 2 verba | – | Ga | je | vanavond | dansen | ? |
| | – | Moet | ik | deze oefening | maken | ? |
| | – | Is | hij | naar de dokter | gegaan | ? |

4.4.5 Vraagzin met interrogatief pronomen

| open vraag | interrogatief pronomen | 1 ^e verbum | subject | rest | 2 ^e verbum | ? |
|--------------|------------------------|-----------------------|-------------|----------|-----------------------|---|
| met 1 verbum | Waar | kom | je | vandaan | – | ? |
| | Wat | is | uw postcode | – | – | ? |
| | Wanneer | begint | de vakantie | – | – | ? |
| met 2 verba | Hoeveel | moet | je | – | betalen | ? |
| | Waar | kan | ik | het boek | kopen | ? |
| | Hoe laat | heb | je | vandaag | gegeten | ? |

Interrogatieve pronomina

| | |
|------------------|--|
| hoe | Hoe heet je? |
| hoe laat | Hoe laat is het? |
| hoelang | Hoelang woon je al in Nederland? |
| hoe oud | Hoe oud ben je? |
| hoeveel | Hoeveel talen spreek je? |
| waar | Waar woon je? |
| waar ... vandaan | Waar kom je vandaan ? |
| waarom | Waarom wil je verhuizen? |
| wanneer | Wanneer zullen we afspreken? |
| wat | Wat is je postcode? |
| wat voor | Wat voor telefoontoestel zoek je? |
| welk, welke* | Welke talen spreek je? |
| wie | Wie is die man met de baard? |

*welk + het-woord, welke + de-woord of pluralis

4.4.6 Hoofdzin + hoofdzin

Je kunt twee hoofdzinnen aan elkaar plakken. Tussen de twee hoofdzinnen staat dan één van deze conjuncties: *dus, en, maar, of* en *want*. De conjunctie maakt de relatie tussen de zinnen duidelijk.

| hoofdzin | | | | conjunctie | hoofdzin | | | | . |
|----------|-----------------------|---------------|-----------------------|-------------|----------|-----------------------|--------------|-----------------------|---|
| subject | 1 ^e verbum | rest | 2 ^e verbum | | subject | 1 ^e verbum | rest | 2 ^e verbum | |
| Ik | vind | melk vies | – | dus | ik | ga | geen melk | kopen | . |
| Ik | wil | een film | zien | en | ik | wil | muziek | luisteren | . |
| Hij | heeft | dorst | – | maar | hij | drinkt | niets | – | . |
| Ik | ga | naar de markt | – | of | ik | koop | alles online | – | . |
| Ze | gaat | een appel | eten | want | ze | heeft | honger | – | . |

4.4.7 Hoofdzin + bijzin

Hoofdzin = subject + verbum + rest (+2^e verbum)

Bijzin = subject + rest + verbum (+2^e verbum)

Een bijzin kan nooit alleen staan. Een bijzin staat altijd bij een hoofdzin.

| hoofdzin | | | | conjunctie | bijzin | | | | . |
|----------|-----------------------|------------------|-----------------------|----------------|---------|----------------|-----------------------|-----------------------|---|
| subject | 1 ^e verbum | rest | 2 ^e verbum | | subject | rest | 1 ^e verbum | 2 ^e verbum | |
| Hij | gaat | een cursus Frans | volgen | als | hij | naar Frankrijk | gaat | verhuizen | . |
| Ik | bestel | vaak pizza | – | omdat | ik | niet | kan | koken | . |
| We | kijken | tv | – | terwijl | we | samen | praten | – | . |
| Hij | zegt | | | dat | hij | thuis | blijft | | . |
| Hij | gaat | | zeggen | dat | hij | morgen | komt | | . |
| Hij | gaat | | vragen | of | hij | morgen vrij | kan | krijgen | . |

Je schrijft een bijzin in de volgende situaties:

■ na een bijzinconjunctie: *als, omdat, terwijl, etc.*

■ in de indirecte rede: *vragen of, zeggen dat* → zie ook: 4.4.9

■ na een verbum + dat/of: *zien dat, weten of*

Congruentie:

■ Subject en 1^e verbum in de hoofdzin moeten bij elkaar passen.

■ Subject en 1^e verbum in de bijzin moeten bij elkaar passen.

■ De hoofdzin en de bijzin kunnen verschillende subjecten hebben.

4.4.8 Bijzin + hoofdzin

Je kunt ook met de bijzin beginnen. Als de hoofdzin na de bijzin staat, krijgt de hoofdzin inversie:

| conjunctie | bijzin | | | hoofdzin met inversie | | |
|------------|---------|-------|---------|-----------------------|----------|-------------------|
| | subject | rest | verbum | verbum | subject | rest |
| Zoals | je | | weet, | krijgt | iedereen | een bezoekerspas. |
| Terwijl | we | samen | praten, | kijken | we | tv. |

4.4.9 De directe en de indirecte rede

Directe rede:
 ■ Hij zegt: "Ik heb geen pijn." → hoofdzin + "hoofdzin"
 ■ Hij vraagt: "Heb je morgen tijd?" → hoofdzin + "vraagzin"
 ■ Hij vraagt: "Wanneer heb je morgen tijd?" → hoofdzin + "vraagzin"

Indirecte rede:
 ■ Hij zegt dat hij geen pijn heeft. → hoofdzin + *dat* + bijzin
 ■ Hij vraagt of ik morgen tijd heb. → hoofdzin + *of* + bijzin
 ■ Hij vraagt wanneer ik morgen tijd heb. → hoofdzin + vraagwoord + bijzin

Indirecte vragen zijn vaak te horen in een formele context. Indirecte vragen worden door veel Nederlandssprekenden als formeel en daardoor als beleefd ervaren. In sommige situaties kan het wenselijk zijn om een beleefde indruk achter te laten.

Als de oorspronkelijke vraag een gesloten vraag is, gebruik je het woordje *of* als conjunctie in de indirecte vraag. De zin na *of* heeft een bijzinsvolgorde.

Bijvoorbeeld: *Is meneer Omran mijn stagebegeleider?* → *Mag ik vragen **of** meneer Omran mijn stagebegeleider **is**?*

Als de oorspronkelijke vraag een open vraag is, gebruik je het vraagwoord als conjunctie in de indirecte vraag. De zin na het vraagwoord heeft een bijzinsvolgorde.

Bijvoorbeeld: *Wanneer begint mijn stage officieel?* → *Mag ik vragen **wanneer** mijn stage officieel **begint**?*

4.4.10 De relatieve bijzin

In een relatieve bijzin staat extra informatie over een substantief in de zin.

Bijvoorbeeld: *Misschien ken je de grote rivier die de natuurlijke grens met Zuid-Afrika is?*

Het onderstreepte deel van de zin is een relatieve bijzin.

In een relatieve bijzin staat extra informatie over een substantief in de zin.

Dit substantief heet het antecedent.

Soms staat er bij dit substantief ook een lidwoord, telwoord en/of een adjectief.

Dat lidwoord, telwoord en/of adjectief hoort dan ook bij het antecedent.

In het voorbeeld is het antecedent: *de grote rivier*.

De relatieve bijzin begint met een relatief pronomen. De keuze van het relatief pronomen is afhankelijk van het antecedent:

| | | | |
|------------------------------|-----------------------------------|---|---------------------------------------|
| Het antecedent is singularis | Het substantief is een de-woord. | → | Het relatief pronomen is die . |
| | Het substantief is een het-woord. | → | Het relatief pronomen is dat . |
| Het antecedent is pluralis | → | | Het relatief pronomen is die . |

Bijvoorbeeld: *Alexia is de prinses die met de interviewer praat.*
Bonaire is een eiland dat in de Caribische Zee ligt.
De ministers die voor het beleid verantwoordelijk zijn, hebben hun plannen aan het parlement uitgelegd.

4.5 Substantieven

4.5.1 Pluralis van substantieven: vorm

- Bij substantieven die eindigen op *-e, -é, -el, -em, -en, -er*: + **-s** de tafel de tafels
- Bij substantieven die eindigen op *-a, -i, -o, -u, of -y*: + **'s** de paprika de paprika's
- De rest van de substantieven: + **-en** de vork de vorken

4.5.2 Pluralis van substantieven: spelling

Bij de groep met pluralis + -en verandert de spelling van het substantief vaak.

- de persoon de personen (oo → o)
- het mes de messen (s → ss)

→ Zie ook: 2.4 Spelling

4.5.3 Onregelmatige pluralis of geen pluralis

Sommige substantieven hebben een onregelmatige pluralis of spelling, of ze hebben geen pluralis. Bijvoorbeeld:

| onregelmatige pluralis | onregelmatige spelling | geen pluralis | |
|------------------------|------------------------|---------------|-----------|
| het ei – de eieren | de dag – de dagen | het fruit | de melk |
| het kind – de kinderen | het glas – de glazen | het huiswerk | het vlees |
| de stad – de steden | de weg – de wegen | de informatie | het water |

→ Voor meer substantieven met een onregelmatige pluralis of geen pluralis, zie de woordenlijsten per hoofdstuk.

4.5.4 Diminutief

Het diminutief is het verkleinwoord, de kleine versie van een substantief. Een diminutief eindigt altijd op **-je**, en soms op **-pje** of **-tje**. Een diminutief heeft altijd het artikel *het*. Bijvoorbeeld:

- het bier – het biertje
- de bon – het bonnetje
- de kop – het kopje
- de tas – het tasje

4.6 Artikelen

4.6.1 Defniet en indefniet

| | singularis | | pluralis |
|-----------|------------|-----|----------|
| defniet | het | de | de |
| indefniet | een | een | – |

4.6.2 De of het

| de | |
|-------------------------------------|---------------------------|
| alle pluralisvormen: de → de mensen | |
| einde woord | voorbeeld |
| -age* | de bijlage |
| -de | de seconde |
| -heid | de vrijheid |
| -ie | de relatie |
| -iek | de muziek |
| -ij** | de drogisterij |
| -ine | de benzine |
| -ing | de bevolking |
| -nis | de betekenis |
| -sis | de basis |
| -te | de stilte |
| -teit | de universiteit |
| -theek | de apotheek |
| woorden voor: | voorbeeld |
| bergen | de Mont Blanc |
| rivieren | de Rijn |
| cijfers | de vier |
| letters | de a, de letter a |
| groente | de spinazie |
| fruit | de appel |
| personen**** | de onderzoeker, de dokter |

| het | |
|--|------------------------------|
| alle verkleinwoorden: het → het tafeltje | |
| begin woord | voorbeeld |
| be- | het bedrijf |
| ge- | het gesprek |
| ont- | het ontbijt |
| ver- | het verband |
| einde woord | voorbeeld |
| -isme | het toerisme |
| -ment | het document |
| -sel | het voedsel |
| -um*** | het centrum |
| woorden voor: | voorbeeld |
| materialen | het hout, het plastic |
| sporten | het voetbal, het hockey |
| talen | het Nederlands, het Arabisch |
| verba infinitief | het spreken, het kijken |
| windrichtingen | het oosten, het zuiden |

Uitzonderingen

* achtervoegsel *age*:
 – in Nederlandse woorden (uitspraak: aagə) → *de*
 – in Franse woorden (uitspraak: aazjə) → vaak: *het*
Bijvoorbeeld: het percentage, het promillage.

** het schilderij

*** de datum

**** het meisje, het kind

Twee verschillende categorieën

Soms past een woord bij twee verschillende categorieën.

Bijvoorbeeld: ■ verandering: ver- → het
 -ing → de
 ■ geschiedenis: ge- → het
 -nis → de

Meestal is *de* sterker dan *het*. Dan wint *de*: *de verandering*, *de geschiedenis*.

4.7 Demonstratief pronomen

| | singularis | | pluralis |
|------|-------------|------------|----------|
| | het-woorden | de-woorden | |
| hier | dit | deze | deze |
| daar | dat | die | die |

4.8 Overzicht consequenties *de/het*

| | singularis | | pluralis |
|---|---------------|---------------|---------------|
| | het | de | de |
| demonstratief pronomen | dit | deze | deze |
| | dat | die | die |
| possessief pronomen | ons | onze | onze |
| interrogatief pronomen | welk | welke | welke |
| adjectief na onbepaald artikel → zie ook 4.9.2 | adjectief | adjectief + e | adjectief + e |
| adjectief na bepaald artikel → zie ook 4.9.2 | adjectief + e | adjectief + e | adjectief + e |

4.9 Adjectieven, comparatieven, superlatieven

4.9.1 Adjectief, comparatief, superlatief

| | adjectief | comparatief | superlatief |
|--------------------------|-----------|--------------------|-----------------------|
| regelmatige vormen | groot | groter | het grootst(e) |
| | warm | warmer | het warmst(e) |
| | zoet | zoeter | het zoetst(e) |
| | vaak | vaker | het vaakst(e) |
| regelmatige vormen op -r | duur | duurder | het duurst(e) |
| | lekker | lekkerder | het lekkerst(e) |
| | zuur | zuurder | het zuurst(e) |
| onregelmatige vormen | goed | beter | het best(e) |
| | graag | liever | het liefst(e) |
| | veel | meer | het meest(e) |
| | weinig | minder | het minst(e) |
| negatief | niet leuk | minder leuk | het minst leuk |
| | niet vaak | minder vaak | het minst vaak |

Een adjectief kun je nuanceren of versterken met de woorden *best*, *heel*, *erg* en *heel erg*.

- De taart is **best** lekker. +/-
- De taart is **heel** lekker. +
- De taart is **erg** lekker. +
- De taart is **heel erg** lekker. ++

4.9.2 De plaats en de vorm van het adjectief

Een adjectief kan in het Nederlands op twee plaatsen in de zin staan:

| | positie adjectief | voorbeelden | wel/geen -e? | |
|----|------------------------|--|--|---------------------------|
| 1. | voor het substantief | | | |
| | de-woorden singularis | de leuke les deze leuke les die leuke les mijn leuke les | een leuke les geen leuke les – koude koffie | altijd + e |
| | pluralis | de leuke lessen deze leuke lessen die leuke lessen – leuke lessen geen leuke lessen onze leuke lessen | de leuke boeken deze leuke boeken die leuke boeken – leuke boeken geen leuke boeken onze leuke boeken | altijd + e |
| | het-woorden singularis | het leuke boek dit leuke boek dat leuke boek ons leuke boek | een leuk boek geen leuk boek – oud brood | soms + e soms geen -e* |
| 2. | na het verbum | De les is leuk . De koffie is koud . Het boek is leuk . Het brood is oud . | geen -e | |

* Staat het adjectief voor een het-woord? Dan komt er **geen -e** bij het adjectief in deze situaties:

- een + adjectief + het-woord singularis een leuk boek
- geen + adjectief + het-woord singularis geen leuk boek
- – + adjectief + het-woord singularis oud brood

4.9.3 iets, niets, wat, ... + adjectief + -s

Een zelfstandig gebruikt adjectief na *iets, niets* en *wat* krijgt een **-s**.

Er zijn meer woorden die bij deze regel passen. De belangrijkste zijn: *iets, niets, niks, wat, veel, weinig, meer, minder, genoeg* en *voldoende*.

- Bijvoorbeeld: ■ In dat museum zag ik **niks moois**.
 ■ Ik ga vanavond **iets lekkers** eten.

4.10 Negatie

De woorden **geen** en **niet** maken een zin negatief:

- **geen** + substantief
 - Ik heb geen kinderen.
 - We kopen geen fiets.
 - Ik heb geen tijd.
- verbum + **niet**
 - Ik kan niet op woensdag.
 - Ik sport niet.
 - Ik begrijp het niet.
- **niet** + adjectief/adverbium
 - De fiets is niet duur.
 - Hij verstaat mij niet goed.
 - De man is niet moe.
 - Ik heb niet veel tijd.

4.11 Er, daar

Het woord **er** is een grammaticaal woord. **Er** heeft verschillende functies. Hier staan twee functies. Andere functies leer je in *Contact! – nieuw 4*.

1. **Beschrijf je de aanwezigheid van een persoon of ding? En is het subject indefiniet** (= voor het subject staat *een, geen* of geen artikel)? Dan gebruik je **er**.

| | | |
|-----------|--|---|
| Er is | } + <i>een/geen</i> + substantief singularis | Er is <u>een parkeerplaats</u> bij het restaurant. |
| Er ligt | | Er ligt <u>een boek</u> op de tafel. |
| Er staat | | Er staat <u>een man</u> bij de deur. |
| Er hangt | | Er hangt <u>geen jas</u> over de stoel. |
| Er zit | | Er zit <u>geen pen</u> in mijn tas. |
| Er zijn | } + - + substantief pluralis | Er zijn veel <u>studenten</u> aanwezig. |
| Er liggen | | Er liggen twee <u>boeken</u> op de grond. |
| Er staan | | Er staan <u>mensen</u> in de rij. |
| Er hangen | | Er hangen <u>ballonnen</u> in de zaal. |
| Er zitten | | Er zitten drie <u>kinderen</u> op de bank. |

Wel of geen er

- – *Er zit een apotheek in deze straat.* → *er* + verbum + indefiniet subject + locatie
- *Volgens mij zit er een apotheek in deze straat.* → bepaling + verbum + *er* + indefiniet subject + locatie
- *In deze straat zit (er) een apotheek.* → locatie + verbum + indefiniet subject → **er optioneel**

Woordvolgorde

Er staat op de plaats van het subject.

- hoofdzin: **Er zit** een kat in de tuin.
- hoofdzin met inversie: Nu zit er een kat in de tuin.
- vraagzin: Zit er een kat in de tuin?
- bijzin: Ik zie dat er een kat in de tuin zit.

2. Wil je verwijzen naar een plaats? Dan gebruik je **er** of **daar**:

- Ik ga morgen naar Arnhem.*
 – Ik ben **er** nog nooit geweest. er = in Arnhem (neutraal)
 – Ik ben **daar** nog nooit geweest. daar = in Arnhem (met focus)
 – **Daar** ben ik nog nooit geweest. daar = in Arnhem (met focus)

Woordvolgorde

- Er** kan maar op 1 plaats in de hoofdzin staan: subject – verbum – **er** – rest
Daar kan op 2 plaatsen in de hoofdzin staan: ■ subject – verbum – **daar** – rest
 ■ **daar** – verbum – subject – rest

5 Taalsituaties: de grammatica gebruiken

Wanneer gebruik je welke grammatica? Dat staat in dit overzicht.

Let op: alleen de grammatica uit *Contact! – nieuw 1 + 2 + 3* staat in dit overzicht.

5.1 Praten over heden, toekomst en verleden

| Je wilt praten over ... | Gebruik dan: | voorbeelden |
|---|--|--|
| het heden | <i>presens</i> | Ik drink nu koffie. |
| je gewoontes nu | <i>presens + frequentiewoord</i> | Ik drink altijd koffie. Ik sport iedere dag. |
| wat je doet op dit moment | <i>zijn ... + aan het + infinitief</i> | Ik ben koffie aan het drinken . |
| de toekomst | <i>presens + woord van tijd</i> <i>gaan + infinitief</i> | Ik heb morgen een afspraak. Ik ga straks werken . |
| een toekomstige situatie | worden | Het wordt morgen warm. Ik word 27. |
| een actie of gebeurtenis in het verleden; de actie of gebeurtenis is klaar | <i>perfectum</i> | Ik ben naar huis gegaan . |
| acties in het verleden die snel na elkaar gebeurden | <i>imperfectum</i> | Hij liep van de trap, zag het boek op de trap niet, viel over het boek, viel van de trap en brak zijn been. |
| een beschrijving van een gebeurtenis of situatie in het verleden | <i>imperfectum</i> | Het concert was goed. |
| je gewoontes in het verleden | <i>imperfectum</i> | Vroeger sportte ik drie keer per week. |

Perfectum of imperfectum?

- Het perfectum gebruik je om te vertellen dat er iets is gebeurd: Ik **heb** mijn examen **gehaald**.
De details van die gebeurtenis vertel je daarna in het imperfectum: Ik **had** een goed cijfer. Ik **was** heel blij.
- Het verschil tussen perfectum en imperfectum is niet altijd duidelijk. Vaak kun je het perfectum en het imperfectum allebei gebruiken. In spreektaal gebruiken we het perfectum iets meer dan het imperfectum.

5.2 Praten over de tijd en het weer: Het is ...

Het is + *de tijd* Het is drie uur. Het is tien over drie. Het is half vier.
 Het is + *het weer* Het is zonnig. Het is koud. Het is 25 graden.

5.3 Iemand voorstellen: Dit is ...

Je wilt een persoon of meer personen voorstellen aan een ander. Gebruik dan:

| | hier | daar | voorbeelden |
|---------------|--------------|--------------|--|
| één persoon | Dit is ... | Dat is ... | Dit is mijn broer, Jason. Dat is mijn zus, Myra. |
| meer personen | Dit zijn ... | Dat zijn ... | Dit zijn mijn kinderen. Dat zijn mijn collega's. |

5.4 Advies, belofte, instructie, voorstel en waarschijnlijkheid

5.4.1 Advies, belofte, instructie, voorstel en waarschijnlijkheid – Algemeen

| Je wilt: | Gebruik: | voorbeelden |
|-----------------------------------|--|---|
| advies geven | Je / u kunt het beste ... | Je kunt het beste rust houden. |
| | Als ik jou was, zou ik ... + <i>infinitief</i> | Als ik jou was, zou ik rust houden |
| een belofte doen | ik zal / we zullen ... + <i>infinitief</i> | Ik zal nooit meer beginnen met roken. |
| een instructie geven | Je / u moet ... + <i>infinitief</i> | Je moet de 1 ^e straat links gaan. |
| | <i>imperatief informeel</i> | Luister naar de dialoog. |
| | <i>imperatief formeel</i> | Gaat u maar zitten. |
| een voorstel doen | Zullen we ... + <i>infinitief</i> ? | Zullen we naar buiten gaan? |
| | Ga je mee ... ? | Ga je mee naar de kantine? |
| een waarschijnlijkheid uitdrukken | ... zal / zullen wel ... + <i>infinitief</i> ? | De personeelsadvertenties zullen wel op de website staan. |

5.4.2 Instructie voor de positie van personen en dingen

Personen

| acties | instructie | posities | voorbeeld |
|---------------|------------|----------|--|
| ■ gaan hangen | Ga hangen. | hangen | De atleet gaat aan het rek hangen. Nu hangt hij aan het rek. |
| ■ gaan liggen | Ga liggen. | liggen | De patiënt gaat in bed liggen. Nu ligt hij in bed. |
| ■ gaan staan | Ga staan. | staan | De docent gaat staan. Nu staat ze. |
| ■ gaan zitten | Ga zitten. | zitten | De cursisten gaan zitten. Nu zitten ze. |

Dingen

| acties | instructie | posities | voorbeeld |
|----------|------------|----------|---|
| ■ hangen | Hang ... | hangen | Ik hang de jas aan de kapstok. Nu hangt de jas aan de kapstok. |
| ■ leggen | Leg ... | liggen | Ik leg de pen op de tafel. Nu ligt de pen op de tafel. |
| ■ zetten | Zet ... | staan | Ik zet het boek in de kast. Nu staat het boek in de kast. |
| ■ doen | Doe ... | zitten | Ik doe de telefoon in mijn tas. Nu zit de telefoon in mijn tas. |

5.5 Gedachte, mening, voorkeur en wens

| Wat wil je zeggen? | Gebruik: | voorbeelden |
|------------------------|---|--|
| je gedachte | volgens mij + <i>inversie</i> | Volgens mij gaat het regenen. Volgens mij heeft Annika een nieuwe auto. |
| je mening (positief) | vinden + <i>adjectief</i> | Ik vind dansen leuk. Ik vind koffie lekker. |
| | houden van + <i>infinitief</i> | Ik hou van dansen. |
| | houden van + <i>substantief</i> | Ik hou van koffie. |
| je mening (negatief) | vinden + (niet) <i>adjectief</i> | Ik vind lezen niet leuk. Ik vind drop vies. |
| | niet houden van + <i>infinitief</i> | Ik hou niet van lezen. |
| | niet houden van + <i>substantief</i> | Ik hou niet van drop. |
| je voorkeur (positief) | <i>verbum</i> + graag | Ik dans graag. Ik drink graag koffie. |
| | <i>verbum</i> + liever | Ik sport liever. Ik drink liever thee. |
| | <i>verbum</i> + het liefst | Ik werk het liefst 's avonds. |
| je voorkeur (negatief) | <i>verbum</i> + niet graag | Ik dans niet graag. Ik drink niet graag koffie. |
| | <i>verbum</i> + liever niet/geen | Ik sport liever niet. Ik drink liever geen thee. |
| | <i>verbum</i> + het liefst(e) niet/geen | Ik werk het liefst niet 's avonds. Ik eet het liefste geen vlees. |
| je wens | willen + graag + <i>infinitief</i> | Ik wil graag een boek lezen. |
| | willen + graag + <i>substantief</i> | Ik wil graag een glas wijn. |

| | | |
|-----------------------|---|---------------------------------------|
| je wens nu (positief) | zin hebben in + <i>substantief</i> | Ik heb zin in pizza. |
| | zin hebben om ... + te + <i>infinitief</i> | Ik heb zin om naar de film te gaan. |
| je wens nu (negatief) | geen zin hebben in + <i>substantief</i> | Ik heb geen zin in een toetje. |
| | geen zin hebben om ... + te + <i>infinitief</i> | Ik heb geen zin om naar huis te gaan. |

5.6 Een vergelijking maken

5.6.1 Algemeen

| Wat wil je vergelijken? | Gebruik: | voorbeelden |
|---------------------------|--|---|
| twee verschillende dingen | comparatief + dan | Ik ben twee jaar ouder dan mijn zus. |
| | | Duitsland is groter dan Nederland. |
| | | Ik vind thee lekkerder dan koffie. |
| twee dezelfde dingen | even + adjectief + als | Mijn moeder is even oud als mijn vader. |
| | | Mijn broer is even groot als ik. |
| | | Ik vind de film even leuk als het boek. |
| | dezelfde als | Neem te voet dezelfde route als met de auto. (de route) |
| hetzelfde als | Ik doe hetzelfde werk als mijn collega. (het werk) | |

5.6.2 Andere manieren om te vergelijken

| | |
|--------------------------------|--|
| ■ een van deste | Riga is één van de grootste steden van Noord-Europa. |
| ■ Enerzijds ... Anderzijds ... | Enerzijds wil je je mening zeggen. Anderzijds wil je niemand beledigen. |
| ■ Hoe ... hoe ... | Hoe meer ik kan sporten, hoe beter ik me voel. |
| ■ ... keer zo ... als | Letland is anderhalf keer zo groot als Nederland. |
| ■ maar wel | Er zijn weinig bergen maar wel veel bossen. |
| ■ net als | In Letland is veel water, net als in Nederland. |
| ■ niet anders dan | Gelukkig is het eten niet anders dan in Letland. |
| ■ Ook al ... je moet wel ... | Ook al spreken veel Nederlanders Engels, je moet wel Nederlands leren. |
| ■ steeds ...-er | Het gaat steeds beter met de economie van dit land. |
| ■ verschilt ... van ... | Het landschap van Zimbabwe verschilt echt van het Nederlandse landschap. |
| ■ Zowel ... als ... | Zowel Nederland als Zimbabwe zijn mooie landen. |

5.7 Een vraag of instructie vriendelijker maken

5.7.1 Een vraag of verzoek vriendelijker maken

Een vraag of verzoek kun je vriendelijker maken met *zou/zouden*.

| neutrale vraag | vriendelijkere vraag |
|--|---|
| Kun je me de documenten mailen? | Zou je me de documenten kunnen mailen? |
| Mag ik even bellen? | Zou ik even mogen bellen? |
| Willen jullie de bijlages voor me printen? | Zouden jullie de bijlages voor me willen printen? |

Let op: **alleen** in deze combinaties maak je een vraag vriendelijker met *zou/zouden*:

- Zou/Zouden ... + kunnen + 2^e infinitief?
- Zou/Zouden ... + mogen + 2^e infinitief?
- Zou/Zouden ... + willen + 2^e infinitief?

Als je *zou/zouden* gebruikt in andere combinaties, maak je de zin niet vriendelijker, maar geef je een andere betekenis aan de zin!

Zou en *zouden* zijn de imperfectumvormen van het verbum *zullen*.

→ Zie ook: 4.3.2

5.7.2 Een instructie vriendelijker maken

Met de imperatief kun je een instructie geven.

→ Zie ook: 5.4

De imperatief kun je vriendelijker maken met de woorden *eens, even, maar, toch*.

| neutraal | vriendelijker |
|----------------------|--------------------------------|
| Ga zitten. | Ga maar zitten. |
| Doet u uw mond open. | Doet u uw mond maar even open. |
| Let op! | Let eens op! |

Let op:

- Ook als je de woorden *eens, even, maar, toch* gebruikt, kan de imperatief onvriendelijk klinken! Het is heel belangrijk dat je stem ook vriendelijk is.
- De woorden *eens, even, maar* en *toch* kunnen op verschillende plaatsen in de zin staan.

5.8 Oorzaak en gevolg

Je wilt aangeven dat gebeurtenissen een relatie hebben. De ene gebeurtenis is de oorzaak. De andere gebeurtenis is het gevolg. Dat kun je doen met verschillende signaalwoorden.

Bijvoorbeeld:

- **Vanwege** de drukte moet u wat langer wachten dan normaal.
- Je kunt hier niet parkeren, **want** er zijn werkzaamheden in deze straat.
- **Door** een economisch conflict is de olieprijs erg laag.
- **Naar aanleiding van** het slechte weer is het festival verplaatst naar volgende maand.
- Het is te druk op de website, **dus** u kunt op dit moment geen e-tickets bestellen.
- Het voetbalteam van Zidane speelde vandaag erg slecht. **Daarom** hebben ze verloren.
- Meghan en Harry zijn verhuisd naar Canada, **omdat** ze Groot-Brittannië te druk vonden.

| signaalwoord + hoofdzin zonder inversie | signaalwoord + hoofdzin met inversie | signaalwoord + bijzin | signaalwoord + substantief + hoofdzin met inversie |
|---|--------------------------------------|-----------------------|--|
| want, dus | daarom | omdat, (dus) | vanwege, door, naar aanleiding van |

5.9 Geruchten en feiten

Je kunt een zin waarin een gerucht staat vaak herkennen aan het volgende:

In het eerste deel van de zin staat het hulpverbum **zou / zouden**.

Aan het eind van de zin staat ook het hulpverbum **zijn** of **hebben** + een participium.

| feiten | geruchten |
|--|--|
| 1. Er zijn nog meer mensen in het huis aanwezig geweest. | 1. Er zouden nog meer mensen in het huis aanwezig zijn geweest . |
| 2. De rechtbank heeft een zesde verdachte vrijgesproken. | 2. De rechtbank zou een zesde verdachte hebben vrijgesproken . |
| 3. De slachtoffers waren allemaal mijnwerkers. | 3. De slachtoffers zouden allemaal mijnwerkers zijn geweest . |

5.10 Volgorde van gebeurtenissen

Je kunt op verschillende manieren duidelijk maken in welke volgorde gebeurtenissen plaatsvinden.

1. **Voordat** en **nadat** zijn conjuncties. In zinnen met deze woorden staat de persoonsvorm aan het eind van de zin.

Bijvoorbeeld: ■ **Voordat** Tabitha in 2019 naar Nederland kwam, studeerde zij in Frankrijk.

■ **Nadat** Timo in juli 2020 voor het examen was geslaagd, ging hij op vakantie.

2. **Daarvoor** en **daarna** zijn adverbia. Deze woorden staan vaak aan het begin van de zin. Dan is er inversie.

De woorden kunnen ook na de persoonsvorm staan.

Bijvoorbeeld: ■ Tabitha kwam in 2019 naar Nederland. **Daarvoor** studeerde zij in Frankrijk.

■ Tabitha kwam in 2019 naar Nederland. Zij studeerde **daarvoor** in Frankrijk.

■ Timo is in juli 2020 voor het examen geslaagd. **Daarna** ging hij op vakantie.

■ Timo is in juli 2020 voor het examen geslaagd. Hij ging **daarna** op vakantie.

5.11 Een e-mail schrijven

De informele aanhef en de afsluiting

| | |
|-------------------|--|
| aanhef | Hoi / Ha / Hallo / Beste / Dag / Lieve + voornaam, |
| afsluiting | Groetjes, / Groeten, / Groet, / Liefs, + jouw eigen voornaam |

De formele aanhef en afsluiting

| | vrouw | man | geslacht onbekend |
|-------------------|--|--|--|
| aanhef | Geachte mevrouw + achternaam, Beste mevrouw + achternaam, Beste + voornaam,* | Geachte heer + achternaam, Beste meneer + achternaam, Beste + voornaam,* | Geachte heer, mevrouw, |
| afsluiting | Met vriendelijke groet, Met vriendelijke groeten, + jouw voornaam + achternaam | Met vriendelijke groet, Met vriendelijke groeten, + jouw voornaam + achternaam | Met vriendelijke groet, Met vriendelijke groeten, + jouw voornaam + achternaam |

* Gebruik *Beste + voornaam* in formele mails alleen: – als je mailt naar een jongere, of:

– als je de persoon goed kent, of:

– als je al heel vaak met de persoon hebt gemaïld

De onderwerpregel

Het is belangrijk om het onderwerp van een mail direct in te vullen. Voor de lezer van jouw mail is het dan duidelijk waar de mail over gaat. Gebruik een paar woorden voor het onderwerp. Probeer zo duidelijk mogelijk te omschrijven waar je mail over gaat.

De structuur van de mail

| | | |
|------------------|---|-------|
| inleiding | de reden voor het schrijven van de mail of een dankwoord voor de mail van de ander | kort! |
| midden | de echte informatie, bijvoorbeeld: vragen, antwoorden, klachten, informatie | |
| slot | standaardzinnen, bijvoorbeeld: verzoek om te reageren, dankwoord, verwachting, hoop | kort! |

6 Alfabetische lijsten

6.1 Onregelmatige verba

I. Onregelmatige verba – perfectum met hulpverbum *hebben*

| infinitief | imperfectum | | perfectum | |
|-------------|-------------|------------|------------|-------------|
| | singularis | pluralis | hulpverbum | participium |
| bedenken | bedacht | bedachten | hebben | bedacht |
| begrijpen | begreep | begrepen | hebben | begrepen |
| bekijken | bekeek | bekeken | hebben | bekeken |
| bevinden | bevond | bevonden | hebben | bevonden |
| bewegen | bewoog | bewogen | hebben | bewogen |
| beschrijven | beschreef | beschreven | hebben | beschreven |
| bespreken | besprak | bespraken | hebben | besproken |
| bezoeken | bezocht | bezochten | hebben | bezocht |
| breken | brak | braken | hebben | gebroken |
| brenge | bracht | brachten | hebben | gebracht |
| buigen | boog | bogen | hebben | gebogen |
| denken | dacht | dachten | hebben | gedacht |
| doen | deed | deden | hebben | gedaan |
| dragen | droeg | droegen | hebben | gedragen |
| drinken | dronk | dronken | hebben | gedronken |
| eten | at | aten | hebben | gegeten |
| gedragen | gedroeg | gedroegen | hebben | gedragen |
| gelden | gold | golden | hebben | gegouden |
| genieten | genoot | genoten | hebben | genoten |
| geven | gaf | gaven | hebben | gegeven |
| hangen | hing | hingen | hebben | gehangen |
| hebben | had | hadden | hebben | gehad |
| helpen | hielp | hielpen | hebben | geholpen |
| houden | hield | hielden | hebben | gehouden |
| kiezen | koos | kozen | hebben | gekozen |
| kijken | keek | keken | hebben | gekeken |
| klinken | klonk | klonken | hebben | geklonken |
| kopen | kocht | kochten | hebben | gekocht |
| krijgen | kreeg | kregen | hebben | gekregen |
| kunnen | kon | konden | hebben | gekund |
| lezen | las | lazen | hebben | gelezen |
| liegen | loog | logen | hebben | gelogen |
| liggen | lag | lagen | hebben | gelegen |
| moeten | moest | moesten | hebben | gemoeten |
| mogen | mocht | mochten | hebben | gemogen |
| nemen | nam | namen | hebben | genomen |
| ontbijten | ontbeet | ontbeten | hebben | ontbeten |
| onthouden | onthield | onthielden | hebben | onthouden |

| infinitief | imperfectum | | perfectum | |
|-------------|--------------|------------|------------|-------------|
| | singularis | pluralis | hulpverbum | participium |
| ontvangen | ontving | ontvingen | hebben | ontvangen |
| roepen | riep | riepen | hebben | geroepen |
| ruiken | rook | roken | hebben | geroken |
| scheren | schoor | schoren | hebben | geschoren |
| schrijven | schreef | schreven | hebben | geschreven |
| slapen | sliep | sliepen | hebben | geslapen |
| sluiten | sloot | sloten | hebben | gesloten |
| snijden | sneed | sneden | hebben | gesneden |
| spijten | speet | speten | hebben | gespeten |
| spreken | sprak | spraken | hebben | gesproken |
| staan | stond | stonden | hebben | gestaan |
| stinken | stonk | stonken | hebben | gestonken |
| verbinden | verbond | verbonden | hebben | verbonden |
| verbreken | verbrak | verbraken | hebben | verbroken |
| vergelijken | vergeleek | vergeleken | hebben | vergeleken |
| verkopen | verkocht | verkochten | hebben | verkocht |
| verliezen | verloor | verloren | hebben | verloren |
| verstaan | verstond | verstonden | hebben | verstaan |
| vervangen | verving | vervingen | hebben | vervangen |
| verwijzen | verwees | verwezen | hebben | verwezen |
| verzenden | verzond | verzonden | hebben | verzonden |
| vinden | vond | vonden | hebben | gevonden |
| voldoen | voldeed | voldeden | hebben | voldaan |
| voorkomen | voorkwam | voorkwamen | hebben | voorkomen |
| vragen | vroeg | vroegen | hebben | gevraagd |
| werven | wierf | wierven | hebben | geworven |
| weten | wist | wisten | hebben | geweten |
| willen | wilde / wou* | wilden | hebben | gewild |
| winnen | won | wonnen | hebben | gewonnen |
| zeggen | zei | zeiden | hebben | gezegd |
| zien | zag | zagen | hebben | gezien |
| zingen | zong | zongen | hebben | gezongen |
| zitten | zat | zaten | hebben | gezeten |
| zoeken | zocht | zochten | hebben | gezocht |
| zullen | zou | zouden | – | – |

* wou is zeer informeel.

II. Onregelmatige verba – perfectum met hulpverbum *zijn*

| infinitief | imperfectum | | perfectum | |
|-------------|-------------|------------|------------|-------------|
| | singularis | pluralis | hulpverbum | participium |
| beginnen | begon | begonnen | zijn | begonnen |
| bevallen | beviel | bevielen | zijn | bevallen |
| blijken | bleek | bleken | zijn | gebleken |
| blijven | bleef | bleven | zijn | gebleven |
| gaan | ging | gingen | zijn | gegaan |
| komen | kwam | kwamen | zijn | gekomen |
| krimpen | kromp | krompen | zijn | gekrompen |
| ontstaan | ontstond | ontstonden | zijn | ontstaan |
| overkomen | overkwam | overkwamen | zijn | overkomen |
| overlijden | overleed | overleden | zijn | overleden |
| schrikken | schrok | schrokken | zijn | geschrokken |
| stijgen | steeg | stegen | zijn | gestegen |
| vallen | viel | vielen | zijn | gevallen |
| verschijnen | verscheen | verschenen | zijn | verschenen |
| vertrekken | vertrok | vertrokken | zijn | vertrokken |
| worden | werd | werden | zijn | geworden |
| zijn | was | waren | zijn | geweest |

III. Onregelmatige verba – perfectum met hulpverbum *hebben* en *zijn*

| infinitief | imperfectum | | perfectum | |
|------------|-------------|----------|-------------|-------------|
| | singularis | pluralis | hulpverbum | participium |
| lopen | liep | liepen | hebben/zijn | gelopen |
| vergeten | vergat | vergaten | hebben/zijn | vergeten |

6.2 Separabele verba

In onderstaande lijsten staat alleen de ik-vorm van het verbum in hoofdzinnen.

→ Voor de overige vormen van separabele verba, zie 4.3.3.

I. Separabele verba met in het perfectum het hulpverbum *hebben*:

| infinitief | presens | imperfectum | perfectum |
|---------------|---------------------|----------------------|--------------------------|
| aanbieden | ik bied ... aan | ik bood ... aan | ik heb ... aangeboden |
| aanleggen | ik leg ... aan | ik legde ... aan | ik heb ... aangelegd |
| aanmelden | ik meld ... aan | ik meldde ... aan | ik heb ... aangemeld |
| aansluiten | ik sluit ... aan | ik sloot ... aan | ik heb ... aangesloten |
| aanstaan | ik sta ... aan | ik stond ... aan | ik heb ... aangestaan |
| aanvinken | ik vink ... aan | ik vinkte ... aan | ik heb ... aangevinkt |
| aanvragen | ik vraag ... aan | ik vroeg ... aan | ik heb ... aangevraagd |
| aanwijzen | ik wijs ... aan | ik wees ... aan | ik heb ... aangewezen |
| aanzetten | ik zet ... aan | ik zette ... aan | ik heb ... aangezet |
| afgeven | ik geef ... af | ik gaf ... af | ik heb ... afgegeven |
| afhangen | ik hang ... af | ik hing ... af | ik heb ... afgehangen |
| afrekenen | ik reken ... af | ik rekende ... af | ik heb ... afgerekend |
| afronden | ik rond ... af | ik rondde ... af | ik heb ... afgerond |
| afschrijven | ik schrijf ... af | ik schreef ... af | ik heb ... afgeschreven |
| afslaan | ik sla ... af | ik sloeg ... af | ik heb ... afgeslagen |
| afsluiten | ik sluit ... af | ik sloot ... af | ik heb ... afgesloten |
| afspreken | ik spreek ... af | ik sprak ... af | ik heb ... afgesproken |
| bekendmaken | ik maak ... bekend | ik maakte ... bekend | ik heb ... bekendgemaakt |
| bijbetalen | ik betaal ... bij | ik betaalde ... bij | ik heb ... bijbetaald |
| doorgeven | ik geef ... door | ik gaf ... door | ik heb ... doorgegeven |
| doorhalen | ik haal ... door | ik haalde ... door | ik heb ... doorgehaald |
| doorsturen | ik stuur ... door | ik stuurde ... door | ik heb ... doorgestuurd |
| doorverbinden | ik verbind ... door | ik verbond ... door | ik heb ... doorverbonden |
| doorverwijzen | ik verwijs ... door | ik verwees ... door | ik heb ... doorverwezen |
| eruitzien | ik zie er ... uit | ik zag er ... uit | ik heb er ... uitgezien |
| geruststellen | ik stel ... gerust | ik stelde ... gerust | ik heb ... gerustgesteld |
| innemen | ik neem ... in | ik nam ... in | ik heb ... ingenomen |
| inschrijven | ik schrijf ... in | ik schreef ... in | ik heb ... ingeschreven |
| klaarleggen | ik leg ... klaar | ik legde ... klaar | ik heb ... klaargelegd |
| meebrengen | ik breng ... mee | ik bracht ... mee | ik heb ... meegebracht |
| meedoen | ik doe ... mee | ik deed ... mee | ik heb ... meegedaan |
| meenemen | ik neem ... mee | ik nam ... mee | ik heb ... meegenomen |
| opendoen | ik doe ... open | ik deed ... open | ik heb ... opengedaan |
| ophalen | ik haal ... op | ik haalde ... op | ik heb ... opgehaald |
| ophangen | ik hang ... op | ik hing ... op | ik heb ... opgehangen |
| opletten | ik let ... op | ik lette ... op | ik heb ... opgelet |
| omdraaien | ik draai ... om | ik draaide ... om | ik heb ... omgedraaid |
| oppassen | ik pas ... op | ik paste ... op | ik heb ... opgepast |

| infinitief | presens | imperfectum | perfectum |
|---------------|----------------------|----------------------|------------------------------|
| opruimen | ik ruim ... op | ik ruimde ... op | ik heb ... opgeruimd |
| opsluiten | ik sluit ... op | ik sloot ... op | ik heb ... opgesloten |
| overmaken | ik maak ... over | ik maakte ... over | ik heb ... overgemaakt |
| overnemen | ik neem ... over | ik nam ... over | ik heb ... overgenomen |
| overschrijven | ik schrijf ... over | ik schreef ... over | ik heb ... overgeschreven |
| plaatsvinden | het vindt ... plaats | het vond ... plaats | het heeft ... plaatsgevonden |
| rondkijken | ik kijk ... rond | ik keek ... rond | ik heb ... rondgekeken |
| samenwonen | ik woon ... samen | ik woonde ... samen | ik heb ... samengewoond |
| schoonmaken | ik maak ... schoon | ik maakte ... schoon | ik heb ... schoongemaakt |
| terugbellen | ik bel ... terug | ik belde ... terug | ik heb ... teruggebeld |
| terugbrengen | ik breng ... terug | ik bracht ... terug | ik heb ... teruggebracht |
| terugsturen | ik stuur ... terug | ik stuurde ... terug | ik heb ... teruggestuurd |
| terugvinden | ik vind ... terug | ik vond ... terug | ik heb ... teruggevonden |
| terugvragen | ik vraag ... terug | ik vroeg ... terug | ik heb ... teruggevraagd |
| toevoegen | ik voeg ... toe | ik voegde ... toe | ik heb ... toegevoegd |
| uitdoen | ik doe ... uit | ik deed ... uit | ik heb ... uitgedaan |
| uitgeven | ik geef ... uit | ik gaf ... uit | ik heb ... uitgegeven |
| uitkijken | ik kijk ... uit | ik keek ... uit | ik heb ... uitgekeken |
| uitleggen | ik leg ... uit | ik legde ... uit | ik heb ... uitgelegd |
| uitprinten | ik print ... uit | ik printte ... uit | ik heb ... uitgeprint |
| uitnodigen | ik nodig ... uit | ik nodigde ... uit | ik heb ... uitgenodigd |
| voorbereiden | ik bereid ... voor | ik bereidde ... voor | ik heb ... voorbereid |
| voorlezen | ik lees ... voor | ik las ... voor | ik heb ... voorgelezen |
| vrijspreken | ik spreek ... vrij | ik sprak ... vrij | ik heb ... vrijgesproken |

II. Separabele verba met in het perfectum het hulpverbum zijn:

| infinitief | presens | imperfectum | perfectum |
|-------------|-------------------|---------------------|--------------------------|
| aankomen | ik kom ... aan | ik kwam ... aan | ik ben ... aangekomen |
| afkoelen | ik koel ... af | ik koelde ... af | ik ben ... afgekoeld |
| afnemen | het neemt ... af | het nam ... af | het is ... afgenomen |
| afstuderen | ik studeer ... af | ik studeerde ... af | ik ben ... afgestudeerd |
| afvallen | ik val ... af | ik viel ... af | ik ben ... afgefallen |
| afwijken | ik wijk ... af | ik week ... af | ik ben ... afgeweken |
| langskomen | ik kom ... langs | ik kwam ... langs | ik ben ... langsgekomen |
| meegaan | ik ga ... mee | ik ging ... mee | ik ben ... meegegaan |
| mislopen | ik loop ... mis | ik liep ... mis | ik ben ... misgelopen |
| omgaan | ik ga ... om | ik ging ... om | ik ben ... omgegaan |
| opstaan | ik sta ... op | ik stond ... op | ik ben ... opgestaan |
| opvallen | ik val ... op | ik viel ... op | ik ben ... opgevallen |
| tegenvallen | ik val ... tegen | ik viel ... tegen | ik ben ... tegengevallen |
| terugkomen | ik kom ... terug | ik kwam ... terug | ik ben ... teruggekomen |
| toenemen | het neemt ... toe | het nam ... toe | het is ... toegenomen |
| uitstappen | ik stap ... uit | ik stapte ... uit | ik ben ... uitgestapt |
| verdergaan | ik ga ... verder | ik ging ... verder | ik ben ... verdergegaan |

III. Dit separabele verbum heeft in het perfectum het hulpverbum *hebben of zijn*:

| infinitief | presens | imperfectum | perfectum |
|------------|---------------|-----------------|-------------------------|
| inloggen | ik log ... in | ik logde ... in | ik ben/heb ... ingelogd |

6.3 Reflexieve verba

| | |
|------------------------------|---|
| zich amuseren* | Ik amuseer me goed tijdens het feest. |
| zich bevinden | Meneer de Vries bevindt zich op de tweede verdieping. |
| zich concentreren* | Je moet je concentreren om de tekst te begrijpen. |
| zich gedragen | De kinderen gedragen zich vervelend als ze moe zijn. |
| zich haasten | We moeten ons haasten om de trein te halen. |
| zich herinneren* | Ik kan me niet herinneren hoe mijn vroegere buurman heet. |
| zich houden aan* | Jullie moeten je aan de verkeersregels houden. |
| zich opgeven voor* | Ze houdt van dansen dus zij geeft zich op voor een cursus zumba. |
| zich schamen | Ik schaam me , omdat ik iets stoms heb gezegd. |
| zich scheren* | Mijn vader scheert zich dagelijks, want hij wil geen baard. |
| zich vergissen | Sorry, u hebt zich vergist, het klopt niet wat u zei. |
| zich verslapen | Ik heb me vanochtend verslapen; ik werd pas om 10 uur wakker! |
| zich vervelen* | Ik heb vrij, maar ik heb niks leuks te doen. Ik verveel me! |
| zich voelen* | Ik voel me goed! Ik ben vrolijk en gezond. |
| zich voorbereiden op* | Ik bereid me goed voor op het examen. Ik leer elke dag twee uur. |
| zich voorstellen* | De nieuwe docente stelt zich aan de cursisten voor. |
| zich wassen* | Ik heb geen zin om te douchen, ik ga me alleen even wassen. |

*Deze verba bestaan ook als niet-reflexief verbum, dus zonder *zich*. De betekenis is dan anders.

→ Zie ook 4.3.4

6.4 Verba met vaste prepositie en vaste combinaties

| | |
|-----------------------------------|---|
| aandacht trekken van | Hij trekt de aandacht van de politieagent. |
| aangesloten zijn bij | Ik ben aangesloten bij een tennisclub. |
| aansluiten op | De stage sluit goed op mijn opleiding aan. |
| advies krijgen/vragen over | Ik wil graag advies over de masterstudies. |
| afscheid nemen van | Ik neem afscheid van mijn moeder. |
| afhangen van | Het hangt van je ervaring af. |
| afronden met | Ik rond mijn opleiding met een stage af. |
| een afspraak maken met | Ik maak een afspraak met mijn collega. |
| afspreken met | Ik wil graag (iets) met je afspreken. |
| afwijken van | Ik wijk van de route af |
| antwoord geven op | Ik geef geen antwoord op die vraag. |
| beginnen met | Ik begin in september met de cursus. |
| bedanken voor | Ik wil je bedanken voor je hulp. |
| belangstelling tonen voor | Hij toont belangstelling voor muziek. |
| bellen met | Ik bel met mijn moeder. |
| bellen naar | Ik bel naar de gemeente. |
| bellen over | Ik bel over onze afspraak. |
| bellen voor | Ik bel voor mijn zoon; hij is ziek. (voor = 'namens') Ik bel voor mevrouw Van Wijk. Is zij aanwezig? (voor = 'naar') |
| benieuwd zijn naar | Ik ben benieuwd naar zijn nieuwe vriendin. Ik ontmoet haar vandaag. |
| bespreken met | Ik bespreek het met mijn collega. |
| betalen met | Ik betaal met mijn pinpas. |
| blijken uit | Uit het artikel blijkt dat we meer belasting moeten gaan betalen. |

| | |
|--------------------------------|---|
| boos worden op | Ik word boos op mijn partner. |
| condoleren met | Ik condoleer mijn buurman met het overlijden van zijn moeder. |
| contact hebben met | Ik heb veel contact met mijn familie in Brazilië. |
| contact opnemen met | Ik neem contact op met mijn stagebegeleider. |
| denken aan | Ik denk aan de vakantie. |
| doen aan (sport) | Ik doe aan fitness. |
| doorgeven aan | Ik moet mijn nieuwe adres nog aan de gemeente doorgeven. |
| enthousiast zijn over | Ik ben enthousiast over het nieuwe plan. |
| feliciteren met | Ik wil je feliciteren met je verjaardag. |
| gaan naar | Ik ga naar Haarlem. Ik ga naar de bioscoop. Ik ga naar huis. |
| gaan over | De film gaat over een Nederlandse vriendengroep op vakantie. |
| gelden voor | Deze regel geldt voor alle studenten. |
| geven aan | Ik geef het cadeau aan mijn vriendin. |
| grenzen aan | Nederland grenst aan Duitsland. |
| halen uit | Het bedrijf haalt elektriciteit uit wind. |
| helpen met | Ik help mijn medecursist met haar huiswerk. |
| het hebben over | De docent heeft het vandaag over het passivum. |
| horen bij | Welk plaatje hoort bij de dialoog? |
| houden van | Ik hou van Italiaanse films. Ik hou niet van drop. |
| hulp hebben/krijgen bij | Ik krijg hulp bij het maken van mijn huiswerk. |
| indruk maken op | Zijn beleefde gedrag maakt indruk op zijn schoonouders. |
| informereren bij | Ik informeer naar het examen bij de docent. |
| invloed hebben op | Zijn vader heeft een grote invloed op hem. |
| kennismaken met | Ik maak kennis met mijn nieuwe burens. |
| kiezen uit | Ik kan kiezen uit drie toetjes. |
| kijken naar | Ik kijk naar het plaatje. |
| klaar zijn met | Ik ben klaar met de oefening. |
| klikken op | Ik klik op de link. |
| komen door | De storing komt door een technisch probleem. |
| komen uit | Ik kom uit Italië. |
| koppelen aan | Ik koppel mijn computer aan jouw computer. |
| krijgen van | Ik krijg een cadeautje van mijn vrienden. |
| kritiek hebben op | De cursist heeft kritiek op de docent. |
| last hebben van | Ik heb last van mijn knie. |
| letten op | Ik let goed op de aanbiedingen in de supermarkt. |
| liggen aan | Nederland ligt aan de Noordzee. |
| liggen in | Nederland ligt in Europa. |
| luisteren naar | Ik luister naar de dialoog. |
| mailen naar | Ik mail naar de studieadviseur. |
| mailen over | Ik mail over de nieuwe planning. |
| misbruik maken van | Hij maakt misbruik van de situatie. |
| omgaan met | Hij gaat niet goed om met stress. |
| onderweg zijn naar | Ik ben onderweg naar huis |
| overleggen met | Ik overleg met mijn collega. |
| overleggen over | We overleggen over de planning. |
| pijn hebben aan | Ik heb pijn aan mijn voet. |

| | |
|-----------------------------------|---|
| pijn hebben in | Ik heb pijn in mijn buik. |
| praten met | Ik praat met 5 personen. |
| praten over | Ik praat over mijn vakantie. |
| problemen krijgen met | Ik krijg een probleem met mijn baas, als ik mijn werk niet goed doe. |
| reageren op | Ik zal morgen op je e-mail reageren. |
| schade aanrichten aan | De inbreker richt tijdens de inbraak veel schade aan het huis aan. |
| schommelen tussen | De temperatuur schommelt tussen acht en tien graden. |
| schrijven aan | Ik schrijf een e-mail aan mijn collega. |
| schuldig achten aan | De rechtbank acht de verdachte schuldig aan fraude. |
| solliciteren naar/op | Ik solliciteer naar/op deze functie. |
| spreken met | Goedemorgen, u spreekt met huisartsenpraktijk Oost, met Saskia. |
| spreken over | Ik spreek in mijn lessen vaak over nieuwe boeken. |
| stoppen met | Ik stop met mijn studie. |
| studeren aan | Ik studeer aan de Universiteit van Amsterdam. |
| sturen naar | Ik stuur een mail naar het bedrijf. |
| succes (wensen) met | Veel succes met je examen! |
| tijd hebben om te | Ik heb geen tijd om boodschappen te doen. |
| toe zijn aan | Ik ben toe aan vakantie. |
| trouwen met | Ik trouw volgend jaar met mijn lieve vriendin. |
| uitgroeien tot | De storm groeit uit tot een orkaan. |
| uitleggen aan | De docent legt de oefening uit aan de cursisten. |
| uitnodigen voor | Ik ga iedereen voor mijn feest uitnodigen. |
| van plan zijn om te | Ik ben van plan om dit weekend naar Delft te gaan. |
| verantwoordelijk zijn voor | Hij is verantwoordelijk voor het schrijven van het jaarverslag. |
| verbonden zijn met | U bent verbonden met de praktijk van dokter Janssen. |
| vergelijken met | Ik vergelijk A met B. |
| veroordelen tot | De rechter veroordeelt de verdachte tot 5 jaar celstraf. |
| verslaafd zijn aan | Hij is verslaafd aan drugs. |
| vertellen aan | Ik vertel het verhaal alleen aan mijn beste vriend. |
| vertellen over | Ik vertel graag over mijn vakantie. |
| verwijzen naar | Het woord <i>er</i> verwijst in deze zin naar een plaats. |
| voldoen aan | Ik voldoe aan de functie-eisen van deze vacature. |
| voorstellen aan | Ik wil je graag voorstellen aan mijn vrouw. |
| een vraag stellen aan | Ik wil een vraag aan de docent stellen. |
| vragen aan | Ik vraag aan mijn medecursist: "Hoe heet je?" |
| vragen naar | De doktersassistent vraagt naar mijn gegevens. |
| wachten op | Ik wacht op mijn beurt. Ik wacht op de koffie. |
| wennen aan | Hij went niet aan de kou in Nederland. |
| werken bij | Ik werk bij een groot bedrijf. |
| zeggen tegen | Ik zeg altijd 'hallo' tegen de burens. Ik zeg 'jij' tegen mijn oma en opa. |
| zich houden aan | Ik houd me aan de regels. |
| zich voorbereiden op | Ik bereid me voor op het examen. |
| zin hebben in | Ik heb zin in een ijsje. |
| zin hebben om te | Ik heb geen zin om huiswerk te maken. |
| zorgen voor | Ik zorg voor hapjes en drankjes. |

6.5 Preposities



naast

boven

achter



in

tussen

onder



dicht bij

voor

op

| prepositie | gebruik | voorbeelden | |
|------------------|--------------------------|---|---|
| aan | locatie/positie | De jas hangt aan de kapstok. De klok hangt aan de muur. | |
| | <i>aan het begin</i> | Schrijf een hoofdletter aan het begin van de zin. | |
| | <i>aan het einde</i> | Aan het einde van de zin moet een punt staan. | |
| | <i>aan de beurt zijn</i> | Wie is er aan de beurt? Ik ben aan de beurt. | |
| | <i>aan het doen zijn</i> | Wat ben je aan het doen? Ik ben aan het bellen. | |
| | <i>aan de hand zijn</i> | Wat is er aan de hand? | |
| achter | locatie/positie | De secretaresse zit achter de balie. Ik zit achter mijn computer. De melk staat in de koelkast, achter de yoghurt. | |
| | bij | locatie/positie | Schrijf het juiste woord bij het plaatje. Ik sta bij de kassa. Ik sport bij een sportschool. Stap bij de 3 ^e halte uit. |
| | | binnen | tijd |
| boven | | locatie/positie | De lamp hangt boven de tafel. |
| | | fictieve positie | Mijn ouders, ooms en tantes zijn de generatie boven mij. |
| dicht bij | locatie/positie | Ik woon dicht bij een supermarkt. | |
| gedurende | tijd | Gedurende de cursus had ik toegang tot een website met oefeningen. | |

| prepositie | gebruik | voorbeelden | |
|--|------------------|---|--|
| in | + jaar | Ik ben geboren in 1973. | |
| | + kamer | Ik zit in kamer 4.05. De les is in lokaal A18. | |
| | + land | In welk land woon je? Ik woon in Nederland. | |
| | + maand | Ik begin in september met een nieuwe cursus. | |
| | + plaats | In welke stad woon je? Ik woon in Harlingen. | |
| | + seizoen | Ik eet in de zomer altijd veel fruit. | |
| | + straat | In welke straat woon je? Ik woon in de Hoofdstraat. | |
| | + weekend | Ik werk niet in het weekend. | |
| | locatie/positie | | Ik werk in een restaurant. |
| | | | Ik zit in de tuin. |
| | | | Ik ben in de supermarkt. |
| | | | Je mag alleen in deze zone roken. |
| | | | De sleutels zitten in mijn tas. |
| | (sociale) media | | Het staat in de mail. |
| | | | De informatie staat in de tekst. |
| | | De gegevens staan in de computer. | |
| | | De afspraak staat in mijn agenda. | |
| taal | | Hoe zeg je dat in het Nederlands? | |
| | | Je schrijft Nederlands in het Latijnse schrift. | |
| <i>in de aanbieding zijn</i> | | De appels zijn in de aanbieding. | |
| <i>in de buurt zijn</i> | | Er is een supermarkt in de buurt. | |
| met | contact | Met wie spreek ik? (telefoon) | |
| | | Hoe gaat het met je? Met mij gaat het goed. | |
| | | Ik heb een relatie met Karim; hij is mijn vriend. | |
| | | Ik werk samen met een medecursist. | |
| Ik wil mijn verjaardag graag met jullie vieren. | | | |
| Ik woon met mijn gezin in Harlingen. | | | |
| plus | | Ik eet vis met groente. Hij eet biefstuk met friet. | |
| vervoer | | Ik ga met de auto, met de bus, met de trein, met de fiets, etc. | |
| na | tijd/periode | Wat ga je na de les doen? | |
| naar | route | Ik loop naar de kantine. Ik fiets naar huis. | |
| naast | locatie/positie | Ik woon naast mijn burens. | |
| | | Het bestek ligt naast het bord. | |
| namens | uit naam van | Ik houd een speech namens de hele vriendengroep. | |
| om | + tijd | De winkel gaat om 9 uur open. | |
| om te | doel/reden | Ik bel om een afspraak te maken. | |
| | | Ik ga naar de bakker om brood te kopen. | |
| onder | locatie/positie | De krant ligt onder het boek. | |
| | | Er is een kelder onder het huis. | |
| | fictieve positie | Mijn kinderen, nichtjes en neefjes zijn de generatie onder mij. | |

| prepositie | gebruik | voorbeelden |
|-------------------------|------------------------------|--|
| op | locatie/positie | Ik ben op de markt, op school, op de universiteit, op mijn werk. Ik ben op de 4 ^e verdieping. Ik ben op de begane grond. Ik loop op straat. Ik sta op de gang. Ik ben op het feest. De borden staan op de tafel. Het boek ligt op mijn kamer. |
| | + dag | Op welke dag kun je? Ik kan niet op maandag. |
| | + datum | Ik ben jarig op 17 augustus. Ik ben geboren op 17 augustus 1973. |
| | + huisnummer | Ik woon op huisnummer 23. |
| | (sociale) media | Ik kijk vaak op internet. Het staat op Facebook / op de website. |
| | vervoer | Ik ga op de fiets naar het feest. |
| | <i>op tijd zijn/komen</i> | Hij is/komt altijd op tijd, hij is nooit te laat. |
| | <i>op vakantie zijn/gaan</i> | Ik ben op vakantie. Mijn collega gaat volgende week op vakantie. |
| | over | locatie/postitie |
| tijd | | Het is kwart over vier. (16.15 uur) |
| startmoment toekomst | | Ik ga over vier maanden trouwen. De les begint over 2 minuten |
| per | hoeveelheid/frequentie | Ik eet vier keer per dag. De reis kost € 500,- per persoon. De appels kosten € 0,50 per stuk. Ik sport 3 keer per week. |
| | (sociale) media | Ik stuur de uitnodiging per post/ per mail. |
| richting | route | Ik volg de borden richting het centrum. |
| sinds | periode | Ik heb sinds twee weken een nieuwe baan. |
| | startmoment | Ik heb sinds 1 maart een nieuwe baan. |
| te | vervoer | Ik ga te voet naar school. |
| tegen | communicatie | Ik zeg 'jij' tegen mijn opa en oma. |
| tegenover | positie | De boekwinkel is tegenover de supermarkt. |
| tijdens | periode (synchroon) | De kantine is tijdens de verbouwing gesloten. |
| tot | einddatum | Ik ben tot 14 augustus op vakantie. |
| | eindpositie | Loop rechtdoor tot het museum. |
| | eindtijd | Ik werk dagelijks tot 17 uur. |
| tot en met (t/m) | periode | We gaan van 13 juli t/m 8 augustus op vakantie. |
| uit | herkomst | Uit welk land kom je? Ik kom uit Italië. |
| | | Ik kom uit een groot gezin. |

| prepositie | gebruik | voorbeelden |
|-------------------------|--|---|
| van | communicatie 'possessief' | Ik hoor graag van u. |
| | | de agenda van mijn collega |
| | | de dialoog van oefening 1 |
| | | de jaarplanning van het team |
| | | de kamer van de studieadviseur |
| | | de moeder van Fabian |
| | | de rest van de middag |
| | | een hobby van me |
| | | een vriend van me |
| | het feest van mijn nichtje | |
| startpositie | Ik kom net van het station. | |
| | Ik ben van mijn fiets gevallen. | |
| van ... naar ... | route | Ik loop van het station naar de universiteit. Ik trek een lijn van A naar B. |
| van ... tot ... | periode | We zijn van 9 tot 5 open. |
| | | Ik werk van maandag tot donderdag. |
| | | Ik ga van 3 juli tot 20 juli op vakantie. |
| | | Ik ga van 2021 tot 2023 in Tokio studeren. |
| van ... t/m | periode | Het museum is van dinsdag t/m zondag open. |
| vanaf | startdatum | Inschrijven kan vanaf 2 november. |
| | startleeftijd | Iedereen vanaf 23 jaar kan meedoen. |
| | startpositie | Je kunt vanaf het station de bus nemen. |
| | starttijd | We zijn vanaf 9 uur open. |
| vanuit | startpositie route | Kom je vanuit het noorden? Neem dan de 1 ^e straat links. |
| via | route | Ik ga via België naar Frankrijk. |
| | (sociale) media | Ik maak een afspraak via e-mail/ via de website. |
| voor | contact | Wat kan ik voor u doen? |
| | doel/reden | Ik doe een voorstel voor een nieuwe planning. |
| | | Ik heb een idee voor een cadeau. |
| | | Ik gebruik mijn agenda alleen voor werkafspraken. |
| | | Ik wil een afspraak maken voor het spreekuur. |
| | positie | Ga rechts en dan zie je het museum voor je. |
| | | Ik sta voor je deur! |
| | restaurant | Een tafel voor twee (personen), alstublieft. |
| | | Voor mij de vis met groente. |
| | tijd | Het is kwart voor vier. (15.45 uur) |
| periode/moment | Ik was voor de regen thuis. | |
| (waar) vandaan | herkomst | Waar kom je vandaan ? |
| zonder | minus | Ik wil graag koffie zonder suiker. |